

İnşaat Sektöründe KDV Tevkifatı Uygulaması ve Sorunlar

01 Eylül Ayında Yaşanan Gelişmeler

02 TFRS' de Yapılan Değişiklikler

03 Gündeme Dair Makaleler

İştirak ilişkisi Bulunan Kurumlar Arası Devirlerde Birleşme Primi Oluşumu ve Enflasyon Düzeltme Uygulaması Karşısındaki Durumu

Uzlaşma Yerine Cezalarda Ödeme İndirimi Gelmeli

Konkordato Müessesesinin Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması Karşısındaki Durumu

Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisine Esas Finansal Tablolar

Nasıl Bir MASAK ?

İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri Uygulamaları Kapsamında Hesaplanan Katma Değer Vergisinin İndirim Hakkı

İçindekiler

1 Bizden Haberler

- » Tema Grup Akademi olarak, ACCA tarafından 4 Aralık 2025 tarihinde gerçekleştirilecek Strategic Business Reporting sınavına yönelik olarak hızlandırılmış hazırlık kursu açmış bulunuyoruz.

2 Eylül Ayı Gelişmeleri

- » 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (II) Sayılı Listede Yer Alan Bazı Deniz Araçlarına ait Özel Tüketim Vergisi Oranları Yeniden Tespit Edildi
- » Beyanname ve Bildirgelerde Damga Vergisi Tutarları Yeniden Belirlendi
- » Basit Usulün Sınırları Daraltıldı
- » Binek otomobil İthalatında Gümrük Tarife Değişikliği ve İlave Gümrük Vergileri
- » Resmi Gazetede Yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile 492 Sayılı Harçlar Kanuna Bağlı Tarifelerde Yer Alan Maktu Harç Tutarlarının Yeniden Belirlenmesine Karar Verildi
- » Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ Yayımlandı
- » KGK'dan Yeni Standart: Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar için Finansal Raporlama
- » Masak, Uyum Görevlileri için Lisanslama Ve Sicil Düzeni'ne İlişkin Genel Tebliği Yayınlandı.

3 İnşaat Sektöründe KDV Tevkifatı Uygulaması ve Sorunlar

4 Yazı ve Yorum Köşesi

- » İştirak ilişkisi Bulunan Kurumlar Arası Devirlerde Birleşme Primi Oluşumu ve Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması Karşısındaki Durumu
- » Uzlaşma Yerine Cezalarda Ödeme İndirimi Gelmeli
- » Konkordato Müessesesinin Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması Karşısındaki Durumu
- » Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisine Esas Finansal Tablolar
- » Nasıl Bir MASAK ?
- » İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri Uygulamaları Kapsamında Hesaplanan Katma Değer Vergisinin İndirim Hakkı

TEMAS MONTHLY

Bizden
Haberler

ACCA

Strategic Business Reporting

Hızlandırılmış Hazırlık Eğitimi

Tema Grup Akademi olarak, ACCA tarafından 4 Aralık 2025 tarihinde gerçekleştirilecek Strategic Business Reporting sınavına yönelik olarak hızlandırılmış hazırlık kursu açmış bulunuyoruz.

Kimler Katılmalı

Kursumuz hızlandırılmış bir kurs olup iki tam gün sürecektir. Kursta sınav hakkında genel bilgi verilecek, sınavı geçmek için gerekli olan sınav stratejileri paylaşılacak ve etkili soru çözme yöntemleri gösterilecektir.

Kurs içeriğinde, sınavın birinci bölümünde (Section A) çıkan 30 puan değerinde olan konsolidasyon ve 20 puan değerinde olan etik konusu işlenecek ve ayrıca soru gelme olasılığı yüksek olan ve aşağıda kurs içeriği kısmında ayrıca belirtilen standartlar işlenecektir.

Kurs sonunda ayrıca bir mock exam katılımcılarla birlikte çözülecektir. Böylece, adayların iki günde sınav konularının büyük bir bölümüne hakim olması hedeflenmektedir.

Eğitim Programı

Süre
18 Saat

Tarih
8-9 Kasım

Saat
09.00 19.00

Kayıt Son Tarihi: 7 Kasım

Eğitmen

Ceyhun DENİZ/ YMM, ACCA
Qualified Member, Yönetim
Danışmanı

Kayıt

Eğitime katılmak isteyenlerin, ad-soyad, adres ve telefon numarası bilgilerini info@temagrup.com adresine göndermelerini rica ederiz. E-posta gönderen isteklilere, diğer bilgiler ayrıca iletilecektir.

Katılım Bedeli

6.000,-TL + KDV

Eğitim Şekli

Eğitim Microsoft Teams üzerinden online bir şekilde yapılacaktır.

EĞİTİM İÇERİĞİ

ACCA Sınav sürecinin yönetimi

ACCA ve sınav süreci hakkında genel bilgi

Dersin tanıtılması

Sınav içeriğinin ve soru tiplerinin tanıtılması

Sınav yetkinlikleri

Sorulara yaklaşım

Zaman ve stres yönetimi

Çalışma teknikleri

Examiner raporları ışığında cevaplarda dikkat edilmesi gereken hususlar

Ders içeriği ve teknik yetkinlikler

Consolidated financial statements

Changes in group structures: step acquisitions

Changes in group structures: disposals and group reorganisations

Non-current assets held for sale and discontinued operations

Foreign transactions and entities

Group statements of cash flows

Professional and ethical duty of the accountant

Revenue recognition

Property, plant and equipment

Impairment of assets

Intangible assets

Provisions, contingencies and events after the reporting period

Mock Exam

TEMAS MONTHLY

Eylül Ayı *Gelişmeleri*

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (II) Sayılı Listede Yer Alan Bazı Deniz Araçlarına ait Özel Tüketim Vergisi Oranları Yeniden Tespit Edildi

6/9/2025 tarihli ve 33009 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 10363 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile deniz taşıma araçlarında vergi oranı %8 olarak belirlendi.

ÖTV Kanunu eki (II) sayılı listedeki deniz araçlarında daha önce uygulanan ve 6 Eylül 2025 tarihinden itibaren geçerli olan oranlar aşağıda gösterilmiştir.

		Vergi oranı	
GTİP No	Mal İsmi	Eski	Yeni
8901.10.10.00.11	18 Gros tonilatoyu geçmeyen gezinti gemileri (Denizde seyretmeye mahsus olanlar)	0	8%
8901.10.90.00.11	Yolcu ve gezinti gemileri (Denizde seyretmeye mahsus olmayanlar)	0	8%
89.03	Yatlar ve diğer eğlence ve spor amaçlı deniz taşıtları; kürekli kayıklar ve kanolar (şişirilebilir olanlar, birim ağırlığı 100 kg.ı geçmeyenler, kürekli kayıklar ve kanolar hariç)	8%	8%
	– Yatlar, kotralar, tekneler ve gezinti gemileri	0	8%

Daha önce ÖTV'den istisna tutulan 8901.10.10.00.11 ve 8901.10.90.00.11 GTİP numaralı malların iktisabında, 6/9/2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile birlikte %8 oranında ÖTV uygulanmaya başlanacaktır. 89.03 GTİP grubuna dâhil olan ve lüks yatlar ile eğlence ve spor amaçlı deniz taşıtları olarak değerlendirilen mallar ise zaten %8 oranında ÖTV'ye tabi idi. Ancak, söz konusu karar ile birlikte aynı GTİP grubu altında yer alan ve daha önce ÖTV kapsamında olmayan yatlar, kotralar, tekneler ve gezinti gemileri de artık %8 oranında ÖTV'ye tabi olacak. Söz konusu karar, yayım tarihi ile birlikte yürürlüğe girecektir.

Beyanname ve Bildirgelerde Damga Vergisi Tutarları Yeniden Belirlendi

06.09.2025 tarihli ve 10364 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile beyanname ve bildirgelerde uygulanan damga vergisi tutarları yeniden belirlendi. Resmî Gazete’de yayımlanan kararlar birlikte, mükellefleri ilgilendiren çeşitli beyan ve bildirimlerde uygulanacak damga vergisi tutarlarında artışa gidildi.

Aşağıdaki tabloda, değişiklik öncesi ve sonrası tutarlar karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Damga Vergisine Tabi Kalem	Eski Tutar	Yeni Tutar
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerinde yazılı her gönderi maddesi için	(4,80 TL)	(7,00 TL)
b) Vergi beyannameleri: ((f) bendi dâhil olmak üzere, beyanname verme süresi içerisinde düzeltme amacıyla verilen beyannameler hariç)	-	-
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(672,40 TL)	(1.000,00 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(898,20 TL)	(1.350,00 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(443,70 TL)	(665,00 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(443,70 TL)	(665,00 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(443,70 TL)	(665,00 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(898,20 TL)	(1.350,00 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(329,30 TL)	(495,00 TL)
e) Sosyal güvenlik kuramlarına verilen sigorta prim bildirimleri	(329,30 TL)	(495,00 TL)
f) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(526,00 TL)	(790,00 TL)

Söz konusu kararla arttırılan tutarlar 01.10.2025 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

Basit Usulün Sınırları Daraltıldı

8 Eylül tarihli 10380 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmî Gazete’de yayımlandı. Yayımlanan karar ile basit usulde vergilendirmenin hudutlarını çizen 95/6430 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kaldırıldı. İlgili Bakanlar Kurulu kararı benzer düzenlemeleri içermekle birlikte bazı mükelleflerin basit usulde vergilendirilmesine olanak sağlıyordu.

Bu karar ile basit usulde olmanın genel ve özel şartlarını taşıyıcılar dahi aşağıdaki şartları taşıyanlar gerçek usulde vergilendiriliyor olacak.

“Büyükşehir Belediyesi olan illerde, bir önceki takvim yılının son günü itibarıyla Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanmış son verilere göre nüfusu 30.000’i aşmayan ilçeler hariç olmak üzere,

- Her türlü emtia imalatı ile uğraşanlar,
- Her türlü emtia alım-satımı ile uğraşanlar (Bir işyeri açmaksızın gezici olarak veya pazarcılık yapmak suretiyle perakende mal alım-satımı ile uğraşanlar hariç),
- İnşaat ile ilgili her türlü işlerle uğraşanlar,
- Motorlu taşıtların her türlü bakım ve onarım işleriyle uğraşanlar,
- Lokanta ve benzeri hizmet işletmelerini işletenler,
- Eğlence ve istirahat yerlerini işletenler,
- Şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunanlar.”

Kaldırılan 95/6430 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının birinci maddesinde büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunmakla birlikte bazı il ve ilçelerde bulunan mükellefler ve şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunanlar gerçek usulde vergilendirmenin dışında tutuluyordu.

Kimler Kapsama alındı?

Erzurum, Diyarbakır ve Sakarya illeri, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehir belediyesi sınırları içerisine alınan yerler, yeni bağlanan mahallelerle birlikte 2000 yılı genel nüfus sayımındaki nüfusu 30.000’den az olan yerler ile 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında büyükşehir belediyesi kurulan ve büyükşehir belediyesi sınırları içerisine alınan yerler ve şehir içi yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunanlar çeşitli düzenlemeler ile gerçek usulde vergilendirme düzenlemesinin dışında tutuluyordu, yeni alınan Karar ile birlikte bu sayılanlar gerçek usulde vergilendirilmenin kapsamına girmiş oldu.

Karar 2026 yılı itibarıyla yürürlükte olacak.

Binek otomobil İthalatında Gümrük Tarife Değişikliği ve İlave Gümrük Vergileri

Cumhurbaşkanı tarafından yürürlüğe konulan 21 Eylül 2025 tarihli, 10436 sayılı İthalat Rejimi Kararı ile ithalatta İlave Gümrük Vergisi Uygulamasına ilişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar ile binek otomobillerin ithalinde hesaplanacak gümrük vergileri ile uygulanacak ilave gümrük vergileri düzenlendi.

Diğer yandan aynı gün yayımlanan 10435 sayılı Karar ile 11/6/2018 tarihli ve 2018/11973 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Amerika Birleşik Devletleri Menşeli Bazı Ürünlerin İthalatında Ek Mali Yükümlülük Uygulanmasına Dair Kararın yürürlükten kaldırılmasına karar verildi.

Yürürlüğe konulan Karar ile İthalat Rejimi Kararına ekli (II) sayılı listede yer alan tamamı binek otomobillerle ilgili otuz üç Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunun gümrük vergilerine ilişkin düzenlemelerde bulunuldu. İthalatta İlave Gümrük Vergisi Uygulanmasına ilişkin Kararın Ek-1 sayılı tablosunda yer alan ve bu kararda sayılan 33 ithalat kalemi ve ilave gümrük vergileri ile ilgili olan satırlar ve ilgili dipnotları da bu karar ile yürürlükten kaldırılmış oldu.

Kararda yer alan otuz üç pozisyon farklı motor hacmine ve özelliklere sahip dizel, benzinli, hibrit ve elektrik motorlara sahip taşıtları tanımlamaktadır.

İlgili cetvelde ithal edilen ürünün menşesine göre gümrük vergisi oranı:

-Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti (Venezuela) ve diğer ülkeler olarak sayılan ülkelere yapılan ithalatlarda genel olarak %10,

-Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminden yararlanacak ülkeler arasında sayılan gelişme yolundaki ülkeler için %6,5,

-Avrupa Birliği üyesi ülkeler, EFTA Üyesi Ülkeler, Serbest Ticaret Anlaşmamız olan ülkeler ile En az gelişmiş ülkeler ile Özel teşvik düzenlemelerinden yararlanacak ülkeler için %0,

şeklinde belirlenmiştir.

Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminden sayılan "En Az Gelişmiş Ülkeler", "Gelişme Yolundaki Ülkeler" ve "Diğer Ülkeler" uygulanacak ilave gümrük vergileri ise;

-Elektrikli otomobiller için ilave %30 veya minimum 8500 ABD Doları/adedin yüksek olanı,

-Plug-in hibrit olarak anılan içten yanmalı motorla beraber şarj edilebilir hibrit motoruna sahip olanlar için ilave %30 veya minimum 7000 ABD Doları/adedin yüksek olanı,

-İçten yanmalı motorlu olanlar ve içten yanmalı motorun yanında şarj edilemez hibrit motoruna sahip olanlar için ilave %25 veya minimum 6000 ABD Doları/adedin yüksek olanı ,
şeklinde uygulanacak.

Yatırım teşvik belgesi kapsamında gümrük vergisi muafiyetinden yararlanılarak gerçekleştirilen ithalatta bu mali yükümlülükler uygulanmayacaktır.

Ek mali yükümlülük tanımlanan ya da ek mali yükümlülüğü artırılan eşyanın ithalatına ilişkin gümrük beyannamesi en geç 21.11.2025 tarihine kadar tescil edildiği takdirde, bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önceki ilave ek mali yükümlülükler uygulanacaktır.

AB Üyesi ülkeler: Avusturya, İtalya, Belçika, Letonya, Bulgaristan, Litvanya, Hırvatistan, Lüksemburg, Kıbrıs, Rum, K., Malta, Çek, Cum., Hollanda, Danimarka, Polonya, Estonya, Portekiz, Finlandiya, Romanya, Fransa, Slovenya, Almanya, Slovakya, Yunanistan, İspanya, Macaristan, İsveç, İrlanda, İngiltere

EFTA üyesi ülkeler: İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre)

Serbest Ticaret Anlaşmamız olan ülkeler: Arnavutluk, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Bosna-Hersek, Fas, Faroe Adaları, Filistin, Gürcistan, Güney Kore, İsrail, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Malezya, Mısır Arap Cumhuriyeti, Morityus, Moldova, Sırbistan, Singapur Cumhuriyeti, Şili, Tunus

En az gelişmiş ülkeler: Afganistan, Angola, Bangladeş, Burkina Faso, Burundi, Benin, Butan, Çad, Kongo Demokratik Cum., Orta Afrika Cumhuriyeti, Cibuti, Eritre, Etiyopya, Gambiya, Gine, Ekvatoryal Gine, Gine-Bissau, Güney Sudan, Haiti, Kamboçya, Kiribati, Komor, Laos, Liberya, Lesotho, Madagaskar, Mali, Burma/Myanmar, Malavi, Moğolistan, Moritanya, Mozambik, Nijer, Nepal, Ruanda, Solomon Adaları, Sudan, Sierra Leone, Senegal, Somali, Sao Tome ve Principe, Togo, Timor-Leste, Tuvalu, Tanzanya

Gelişme yolundaki ülkeler: Bolivya, Cape Verde, Cook Adaları, Filipinler, Kenya, Kırgızistan, Kongo, Mikronezya, Nijerya, Niue, Özbekistan, Pakistan, Sri Lanka, Tacikistan

Diğer ülkeler: Yukarıda sayılanlar dışında kalan ülkeler. ABD, Japonya, Çin, Meksika gibi.

Resmî Gazetede Yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile 492 Sayılı Harçlar Kanuna Bağlı Tarifelerde Yer Alan Maktu Harç Tutarlarının Yeniden Belirlenmesine Karar Verildi

10362 karar sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ("Karar") 6 Eylül 2025 tarihli ve 33009 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı. Cumhurbaşkanı Kararı ile, 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı tarifelerde yer alan maktu harç tutarları yeniden belirlendi. Bu kapsamda, söz konusu Karar ile 492 sayılı Kanuna bağlı tarifelerde yer alan silah taşıma ve bulundurma ruhsatlarına ilişkin maktu harç tutarları artırılarak aşağıdaki şekilde düzenlendi.

- Silah taşıma müsaade vesikası (yıllık): 31.600 TL
- Bulundurma vesikası: 50.565 TL
- Yivsiz tüfek ruhsatnamesi: 1.225 TL

Söz konusu Kararın, 7 Eylül 2025 tarihi itibarıyla yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

İşletmenin Muhasebesiyle İlgili Olmayan Ticari Defterlerin Elektronik Ortamda Tutulması Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapıldı

20 Eylül 2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan değişiklikle, pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin elektronik ortamda tutulması zorunlu hale getirildi.

Ayrıca, tebliğin ilgili maddesinde yer alan süre "iki yıldan" "altı yıla" çıkarıldı.

Buna ek olarak, daha önce yönetim kurulu karar defterini elektronik ortamda tutmaya başlamış şirketlere yönelik bir geçiş düzenlemesi getirildi. Bu şirketler isterlerse, 1 Ocak 2026'ya kadar karar alıp Bakanlığa bildirmek şartıyla yeniden fiziki deftere dönebilecek. Bu durumda elektronik defter sistemde kapatılacak, yeni fiziki defterin açılışı ise Bakanlık belgesine dayanarak noter tarafından yapılacaktır.

Tebliğ, yayımlandığı gün yürürlüğe girdi.

Söz konusu Kararın, 7 Eylül 2025 tarihi itibarıyla yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ Yayımlandı

4 Eylül 2025 Perşembe günü yayımlanan Tebliğ ile Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğine milli savunma ve iç güvenlik ihtiyaçlarında kullanılmak üzere taşıt tesliminde KDV istisnası, Hazine ile bazı kamu kurumlarının taşınmazlarının teslim ve satış benzeri işlemlerinde KDV'nin durumu ve diğer bazı konularda birtakım eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır.

Ulusal Güvenlik Amaçlı Teslim ve Hizmetlere İlişkin İstisna

"Millî Savunma Bakanlığı veya Savunma Sanayii Başkanlığı tarafından savunma sanayii projesi olarak onaylanarak ihraç edilmesine izin verilen uçak, helikopter, gemi, denizaltı, tank, panzer, zırhlı personel taşıyıcı, roket, füze gibi araçların imalatını yapan yüklenici firmalara bu imalata ilişkin yapılacak mal teslimleri ve hizmet ifaları da 3065 sayılı Kanunun 13/f maddesi kapsamında KDV'den istisna edilecektir" paragrafı ilgili Tebliğin II/B-7.1. bölümünün sonuna eklenmiştir.

Bilindiği üzere 3065 sayılı Katma Değer Kanunu 13/f maddesi ve Katma Değer Vergisi Kanunu Genel Uygulama Tebliği II. /B-7 bölümleri Ulusal Güvenlik Amaçlı Teslim ve Hizmetlere ilişkin istisna hükümleri ve uygulaması içermektedir. Genel olarak istisna hükümleri Ulusal Güvenlik Kuruluşlarına yapılan teslimler ile bu teslimleri üstlenen yüklenici firmalara yapılan teslimleri içermektedirken, eklenen paragraf ile savunma sanayi projesi olarak onaylanan ve ihracına izin verilen araçların imalatını yapan yüklenici firmalara yapılacak mal teslim ve hizmetleri de kapsama alınmış olundu.

Milli Savunma ve İç Güvenlik İhtiyaçlarında Kullanılmak Üzere Taşıt Teslimi

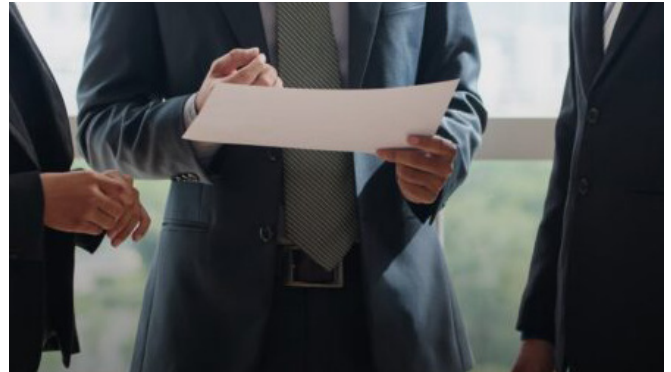
Aynı Tebliğe eklenmek suretiyle 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan "– Yük taşımada kullanılıp azami ağırlığı 3,5 tonu aşmayan ve yolcu taşıma kapasitesi istiap haddinin %50'sinin altında olan motorlu taşıtlar ile 87.04 VE 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alan taşıtların Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığına teslimi KDV'den istisna tutulmuş ve KDV istisnasının kapsamı, uygulanması, beyanı, iadesi, istisna uygulamasındaki müteselsil sorumluluk hususlarına ilgili Tebliğ'de ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

İmalat Sanayii ile Turizme Yönelik Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İnşaat İşleri

Tebliğin (II/E-7/A) bölümünde yer alan "İmalat sanayii ile turizme yönelik yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki inşaat işlerine ilişkin" mal teslimleri ve hizmet ifalarının katma değer vergisinden istisna edilmesi ile ilgili 31/12/2025 olarak belirlenen geçerlilik süresinin 31/12/2028 tarihine kadar uzatıldığına dair ibareler Tebliğin ilgili bölümlerinde değişiklik yapılması suretiyle düzenlenmiştir.

Hazine Bakanlığı, Toki, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı, Belediye ve İl Özel İdareleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yönettiği veya temsil ettiği Mazbut Vakıfların Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazların Satışlarında KDV istisnası

Bu tebliğ ile KDVGUT (II/F-4.15.) bölümünde bazı değişikliklere gidilmiş ve Hazinesinin taşınmaz teslimi ve kiralamaları, irtifak hakkı tesisi, kullanma izni ve ön izin verilmesi işlemleri, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı ile Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığının arsa ve arazi teslimleri, belediye ve il özel idarelerinin taşınmaz satışları ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yönettiği ve temsil ettiği mazbut vakıfların mülkiyetinde bulunan taşınmazların satışları KDV'den istisna edilmiştir. Kentsel Dönüşüm Başkanlığı ve TOKİ'nin arsa ve arazi dışındaki taşınmaz teslimleri ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyeti kendinde bulunan ya da Müdürlük tarafından yönetilmeyen/temsil edilmeyen vakıflara ait taşınmazlar istisna kapsamı dışında tutulmuştur.

İthalatta KDV Matrahı

Tebliğin (III/A-2.) bölümünde yer verilen İthalatta KDV matrahının belirlenmesine ilişkin hususlarda birtakım değişikliklere gidilmiştir. Yapılan değişikliklere göre;

Bu değişiklik ile 4760 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alıp teminat karşılığı ithal edilen malın teminatının hesaplanmasına esas özel tüketim vergisi tutarı İthalatta KDV matrahına dahil edilmiştir. İthalat sırasında ödenen ve gümrük makbuzu üzerinde gösterilen KDV'nin, mükellefler tarafından indirim konusu yapılması ise mümkün bulunmaktadır.

Diğer tarafından (I) sayılı malların teminat kapsamında ithalinden sonra ithalatçıları tarafından yurt içi teslimlerinde, ÖTV tutarı dahil toplam işlem bedeli üzerinden KDV hesaplanması gerektiği bildirilmiş ve bir örnek ile açıklanmıştır. Örneği bir tablo ile özetleyecek olursak:

Malın ithal bedeli	20.000.000 TL
Teminata bağlanan ÖTV tutarı	5.000.000 TL
Gümrük idaresine ödenecek ve İthalatçı tarafından indirim konusu yapılabilir KDV tutarı (ithal bedeli + teminata bağlanan ÖTV tutarı) (25.000.000x%20)	5.000.000 TL

İthal edilen malın ÖTV tutarı hariç 22.000.000 TL karşılığında satılması durumunda düzenlenecek faturada söz konusu ÖTV tutarı dahil toplam teslim bedeli olan 27.000.000 TL üzerinden %20 KDV hesaplanacak olup, KDV tutarı 5.400.000 TL olarak beyan edilecektir.

Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlerde İade Uygulaması

Yayımlanan Tebliğin 7 nci maddesinde KDV Genel Uygulama Tebliğinin Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlerde İade Uygulaması başlıklı bölümüne iade hakkı doğuran işlemlerde ATİK nedeniyle yüklenilen KDV'den iade hesabına pay verilmesinde uygulanacak yöntemle ilgili açıklamalara ve açıklamalı örneklere yer verilmiştir.

KKG'dan Yeni Standart: Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar için Finansal Raporlama

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KKG), Türkiye'de önemli bir boşluğu dolduracak yeni bir standart yayımladı: Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar için Finansal Raporlama Standardı (KAGİ FRS).

Dernekler, vakıflar, sendikalar ve meslek kuruluşları gibi kar amacı gütmeyen kuruluşların mali tabloları, bugüne kadar farklı uygulamalarla hazırlanıyordu. KAGİ FRS, bu kuruluşlar için ortak bir raporlama dili getiriyor. Böylece tablolar artık daha şeffaf, anlaşılır ve karşılaştırılabilir olacak.

Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar için Neden Özel Standart?

Kar amacı gütmeyen kuruluşlar, şirketlerden farklı işleyişe sahiptir. Onlar için önemli olan kar elde etmek değil, sosyal fayda yaratmak ve kamu yararına hizmet etmektir. Kaynaklarının büyük bölümü de bağışlar, gönüllü katkılar veya kamu desteklerinden gelir. Yeni standart, bu kuruluşların kendilerine özgü yapısını dikkate alarak hazırlandı. Kuruluşların mali tablolarını hazırlarken dikkat etmesi gereken ilkeler belirlendi ve hangi kuruluşların bu kapsamda değerlendirileceği netleştirildi. Örneğin; gelir fazlasını ortaklarına dağıtamayan, tasfiye halinde varlıklarını yine kamu yararına aktarmak zorunda olan yapılar bu standardın kapsamına giriyor.

Peki hangi kuruluşlar kapsama giriyor?

- Dernekler
- Vakıflar
- Sendikalar
- Meslek kuruluşları
- Sosyal faydayı karın önünde tutan diğer kuruluşlar

Hangi Tablolar Hazırlanacak?

KAGİ FRS, her kuruluşun en az şu tabloları hazırlamasını öngörüyor:

• **Finansal durum tablosu:** Klasik "Bilanço"ya denk gelir. Ancak burada "Özkaynaklar" yerine, kuruluşun gerçek gücünü yansıtan "Kısıtlı" ve "Kısıtsız Net Varlıklar" kalemleri yer alıyor. Bu, bir bağışçının "Yalnızca yardım projeleri için kullanılsın" dediği paranın (Kısıtlı) genel giderler için kullanılmayacağını net bir şekilde gösterir.

• **Gelir ve gider tablosu:** "Gelir Tablosu"na denk gelir. Gelirler, "Bağışlar", "Üyelik Ödentileri", "Devlet Yardımları" gibi kaynaklarına göre; giderler ise "Hibe Giderleri", "Genel Yönetim Giderleri" gibi amaçlarına göre ayrıştırılır. Bu da bir kuruluşun ne kadarını asıl amacına, ne kadarını idari masraflara harcadığını açıkça ortaya koyar.

• **Nakit akış tablosu:** Paranın nereden gelip nereye gittiğinin izlenmesini sağlar.

• **Önemli muhasebe politikalarını ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dipnotlar:** Tablolardaki rakamların hikayesini anlatır. Kuruluşun amaçları, yıl içindeki başarıları, projeleri, karşılaştığı riskler ve yönetim yapısı gibi finansal olmayan ancak çok kritik bilgileri içerir.

Bu yapı sayesinde bağışçılar, üyeler, kamu otoriteleri ve bağımsız denetçiler kuruluşların mali durumunu çok daha net değerlendirebilecek.

KAGİ FRS'nin Getirdikleri: Kaynakların İzlenebilirliği ve Yönetişimin Şeffaflığı

Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar için Finansal Raporlama Standardı'nda birçok finansal raporlama standardı ele alınmıştır. Standartta özel olarak ele alınan standartlardan biri de stoklardır. Kar amacı gütmeyen kuruluşların stokları yalnızca ticari mallardan ibaret değil. Buradaki stoklar, afet döneminde dağıtılan gıda ve giysi yardımları, bağış yoluyla gelen malzemeler veya üretim için kullanılan hammaddeler de stok kapsamında değerlendirilir. Standartta göre, bu stoklar satın alınmışsa maliyet bedeliyle, bağış yoluyla elde edilmişse gerçeğe uygun değeri ile kaydedilecektir. Bu, envanter yönetimini standartlaştırarak kaynak israfının önüne geçmeyi hedefliyor.

Bir diğer kritik başlık ise ilişkili taraf açıklamaları. Standartın belki de en önemli vurgusu şeffaflık ve etik yönetim. "İlişkili Taraf Açıklamaları" başlığı altında, kuruluşun, yönetim kurulu üyeleri, üst düzey yöneticiler veya kuruluşla yakın bağı olan kişilerle yapılan işlemler, finansal tablolarda açıkça belirtilmek zorunda.

Bu sayede, olası çıkar çatışmalarının veya şeffaf olmayan işlemlerin önüne geçilmesi hedefleniyor. Yönetim organı üyelerine yapılan ücret ödemeleri, verilen garantiler, sağlanan hizmetler ve devlet destekleri de bu kapsamda raporlanacak.

Şeffaflık, Güven ve Hesap Verebilirlik

KAGİ FRS, sadece muhasebecileri ve denetçileri ilgilendiren teknik bir genelge değil, Türkiye'deki sivil toplum ekosistemini güçlendirmeye yönelik stratejik bir adımdır. Bu standart ile:

- Bağışçılar, kaynakların nasıl kullanıldığını daha net görebilecek.
- Kuruluşlar, hesap verebilirliklerini güçlendirecek.
- Denetçiler, raporları daha kolay ve etkin değerlendirebilecek.
- Türkiye, uluslararası standartlara daha uyumlu bir yapıya kavuşacak.

Dolayısıyla, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar için Finansal Raporlama Standardı, finansal tabloları yalnızca muhasebeciler için değil, toplumun tüm paydaşları için daha anlaşılır hale getiriyor. Bu da hem kaynak sağlayıcıların güvenini artıracak hem de kar amacı gütmeyen kuruluşların toplumdaki rolünü daha güçlü bir şekilde pekiştirecek.

Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar için Finansal Raporlama Standardı'na ilişkin taslak metin erişime açılmış olup görüş ve önerilerinizi 31 Ekim 2025 tarihine kadar kagifrs@kgk.gov.tr veya muhasebe.standartlari@kgk.gov.tr adresine iletebilirsiniz.

Masak, Uyum Görevlileri İçin Lisanslama Ve Sicil Düzeni'ne İlişkin Genel Tebliği Yayınlandı.

9 Eylül 2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 30 sıra numaralı Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği ile, yükümlü kuruluşlarda görev yapacak uyum görevlisi ve uyum görevlisi yardımcılarının mesleki yeterliliklerinin değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Bu tebliğ ile birlikte, sınav, mesleki eğitim, lisanslama ve sicil kayıtlarına ilişkin süreçlerin standart bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır. Tebliği açıklamadan önce hangi yükümlülerin uyum programı oluşturup bu programın başına da uyum görevlisi atamak zorunda olduğunu kısaca açıklayalım.

Uyum görevlisi atamak zorunda olanlar, **5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun** ve ilgili **Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)** düzenlemeleri kapsamında belirlenmiştir. Bu yükümlülük, özellikle **yükümlü kuruluşları** kapsar. Aşağıda uyum görevlisi atama zorunluluğu olan başlıca kurumlar sıralanmıştır:

- Bankalar
- Sermaye piyasası aracı kurumları
- Sigorta ve emeklilik şirketleri
- Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri
- Ödeme ve elektronik para kuruluşları
- Varlık yönetim şirketleri
- Kredi kartı ve tüketici finansmanı hizmeti sunan kuruluşlar
- Yurt dışı para transferi yapan yetkili kuruluşlar
- Kıymetli maden aracı kurumları (örneğin; altın, gümüş işlemleri yapan firmalar)
- Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. (PTT) – finansal hizmetleri kapsamında
- Kripto varlık hizmet sağlayıcıları (Yeni düzenlemelerle birlikte bu kuruluşlar da kapsam dahilindedir.)

Uyum görevlisi atama yükümlülüğü genelde kuruluşun büyüğüne, işlem hacmine ve finansal risk düzeylerine göre belirlenir. Uyum görevlisinin amacı, şüpheli işlem bildirimini tespit edip Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'na bildirmektir. Başkanlık, şüpheli işlemlerin neler olabileceğine ilişkin bilgilendirme sağlamak amacıyla Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi yayımlamaktadır.

Bu Tebliğ ile birlikte, uyum görevlilerinin mesleki yeterliliklerinin artırılması, lisanslama ve sicil sistemine tabi tutulmaları sağlanarak, finansal kuruluşlardaki uyum süreçlerinin daha şeffaf ve denetlenebilir hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Tebliğ, 9 Eylül 2025 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tebliğ hükümleri, Hazine ve Maliye Bakanı tarafından yürütülecektir.

15 Seri Numaralı ÖTV Tebliği Yayımlandı

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına dair Tebliğ 4 Eylül 2025 günü yayımlandı.

Yayımlanan Tebliğde, ulusal güvenlik kuruluşlarının taşıt alımlarında ÖTV istisnası, taşıtlarda uygulanacak ÖTV oranlarının belirlenmesine ilişkin yeni ölçütler, arazi taşıtlarının tanımında bazı değişiklikler gibi konulara yer verilmiştir.

Ulusal Güvenlik Kuruluşlarının taşıt alımlarında ÖTV istisnası

Özel Tüketim Vergisi Kanunu 7 nci maddesi birinci fıkrasının (3) numaralı bendinin (ç) bendine atıf yaparak, aynı Kanuna ekli (II) sayılı listede yer alan ve yerli katkı oranı en az %40 olan mallar ile yine aynı bentte sayılan taşıtların ulusal güvenlik kuruluşlarının ihtiyaçlarında kullanılmak üzere ilk iktisaplarının ÖTV'den istisna edildiğine dair kapsam belirlenmiş oldu.

Ulusal Güvenlik Kuruluşları

Tebliğin ilgili bölümünde "Ulusal Güvenlik Kuruluşları"; Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı olarak belirleniyor.

İstisnaya tabi Mallar ve Taşıtlar

-(II) sayılı listede yer alan ve yerli katkı oranı en az %40 olan malların yerli katkı oranının tespitinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan güncel motorlu araçlar yerli katkı oranı beyanları esas alınıyor. Aşağıda sayılı taşıtlar istisna uygulamasına dahil edilmiş bulunmaktadır:

-87.03 G.T.İ.P. numarasındaki hafif ticari araçlar (panelvan türü),

-87.04 G.T.İ.P. numarasındaki eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar (kamyon, kamyonet, pikap, ATV, UTV vb.),

-87.11 G.T.İ.P. numarasındaki motosikletler, mopedler ve yardımcı motorlu taşıtlar (sadece elektrik motorlu olanlar hariç).

İstisna uygulamasında, ulusal güvenlik kuruluşlarının ilgili ÖTV mükellefine vereceği bir yazı ile gerçekleştirilecek olup ithalat işlemlerinde bu yazı aranmayacaktır.

ÖTV mükellefleri istisna kapsamındaki teslimlerini faturada "ÖTV Kanununun 7/3-ç Maddesi Kapsamında Hesaplanıp Fatura Bedeline Dahil Edilmeyen ÖTV Tutarı ... TL'dir" ibaresiyle gösterecek olup hesaplanan ÖTV tutarını fatura bedeline dahil etmeyecekler.

ÖTV beyannamesi açısından mükellefler ÖTV beyannamesini verecek ancak beyannamede ÖTV hesaplamayacak. Ulusal güvenlik kuruluşlarından alınan yazı ile satış faturasının aslının aynı olduğuna dair bir şerh verilerek kaşe tatbiki ve imzalanması suretiyle firma yetkililerince onaylı fotokopisi beyannamenin verildiği vergi dairesine sunulacak.

Vergi dairesince, beyanname ve söz konusu belgeler incelenecek ve istisna uygulandığını gösteren, kayıt ve tescile tabi taşıtlara ait "ÖTV Ödeme Belgesi" mükellefe verilecektir.

Belirlenen usul ve esaslara uygun olmayacak şekilde işlem tesis edilmesi halinde ziyaa uğratılan vergi, vergi ziyai cezası ve faizlerden teslimi yapan mükellef ve gümrük idaresiyle birlikte teslim yapılan alıcı da müteselsilen sorumlu olacaktır.

Taşıtın tesliminden sonra istisna şartlarının ihlal edildiğinin tespiti halinde, ziyaa uğratılan vergi ile buna bağlı ceza, faiz ve zamlar, kendisine istisna kapsamında teslim yapılan alıcıdan aranacaktır.

Tebliğe "arazi taşıtları" ile ilgili Ek Bölüm Eklendi

"(II) sayılı liste uygulamasında, arazi taşıtları, karayollarında yolcu veya yük taşıyabilecek şekilde imal edilmiş olmakla beraber bütün tekerlekleri motordan güç alan veya alabilen motorlu taşıtlardır.

87.04 tarife pozisyonu sırasında yer alan, azami yüklü kütlesi 3500 kilogramı geçmeyen (N1 sınıfı) arazi taşıtı (G sınıfı) olarak NIG sınıfındaki araçlar kabul edilir."

Taşıtlarda ÖTV Oranı İçin Yeni Ölçütler

İlgili tebliğde verginin oranı ve yetkinin belirlendiği (III/B/1) bölümünün üçüncü paragrafına “motor gücü” ibaresinden sonra “motor silindir hacmi, menzili, batarya kapasitesi,” ibaresi eklenmiş oldu. Böylelikle oran belirleme aşamasında yukarıda saydığımız kriterlere göre farklı oranlar belirlenmesinin yolu açıldı.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Tarafından Yapılan Satışlarda ÖTV Ödeme Süresi

Tebliğde yapılan değişiklikle “Verginin Ödenmesi” hakkındaki (IV/D) bölümünün ikinci paragrafında ilgili yere “Özelleştirme İdaresi Başkanlığı” ibaresi eklenmiştir.

Böylelikle Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından satılan taşıtlara ait ÖTV, beyannamenin verildiği günü takip eden 15 inci günün akşamına kadar ödenebileceği belirlenmiş oldu.

Bilindiği üzere Özel Tüketim Vergisinin beyanname verme süresi içinde ödeneceği aynı Tebliğ ile belirlenmiştir. Ancak Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğüne ve Milli Emlak Genel Müdürlüğüne tanınan ek süre yapılan düzenleme ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığına da tanınmış oldu.

İnşaat Sektöründe KDV Tevkifatı Uygulaması ve Sorunlar

Gökhan USLU

İNŞAAT SEKTÖRÜNDE KDV TEVKİFATI UYGULAMASI VE SORUNLAR

Türkiye ekonomisinin dinamik yapısında inşaat sektörü, sahip olduğu geniş istihdam kapasitesi, yüksek katma değer yaratma potansiyeli ve çok sayıda alt sektörü doğrudan etkileyen yapısıyla stratejik öneme sahip sektörlerin başında gelmektedir. Ülkenin fiziki kalkınmasının en görünür unsurlarından biri olan bu sektör, sadece konut ve ticari yapı üretimiyle sınırlı kalmayıp; köprü, otoyol, baraj, liman, havaalanı gibi büyük ölçekli altyapı projeleriyle de ekonomik büyümenin itici güçlerinden biri olmuştur. Aynı zamanda, deprem riski taşıyan bir coğrafyada bulunan Türkiye’de kentsel dönüşüm uygulamaları ve yapıların yenilenmesi gerekliliği, sektöre olan talebi sürekli kılmakta, kamu ve özel sektör yatırımlarını teşvik etmektedir.

Bu büyüklük ve etki alanı, inşaat sektörünün mali düzenlemeler açısından da özel bir inceleme ve denetime tabi tutulmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Özellikle ana yüklenici firmalar, taşeronlar ve tedarik zinciri içerisindeki çok sayıda şirket arasında oluşan mali ilişkiler, vergi mevzuatının etkin bir şekilde uygulanmasını gerektirmektedir. Bu noktada, inşaat sektörüyle sıkı bir şekilde bağlantılı olan yapım işleri, Katma Değer Vergisi (KDV) açısından özel düzenlemelere tabi tutulmuştur. Devletin vergi tahsilatını güvence altına almak ve vergi kayıplarını önlemek amacıyla uygulamaya koyduğu KDV tevkifatı sistemi, özellikle yapım işlerinde belirgin bir uygulama alanı bulmaktadır. Bu sistemin vergi mevzuatındaki başlığı ise vergi sorumluluğudur.

Yapım işlerinde KDV tevkifatı, belirli niteliklere sahip alıcıların, yüklenicilere yapacakları ödemelerde verginin tamamını değil, bir kısmını keserek vergi dairesine yatırmalarını öngören bir sistemdir. Bu sistem, vergi güvenliğini artırmakla birlikte, yüklenicilerin nakit akışı, finansal planlama ve muhasebe süreçleri üzerinde de doğrudan etkili olmaktadır. Tabi bazı firmalar nakit akışı ve finansal planlamalar yaparken bu vergisel yükümlülüğü yerine getirmemekte. Özellikle satıcısına ödenmesi gerekirken alıcı tarafından tevkif edilip devlete ödenen KDV’yi, satıcıların maliyet olarak görmesi, bu vergisel yükümlülüğün yerine getirilmemesinin başlıca sebebidir. Bu nedenle, tevkifat uygulamasının usul ve esaslarının hem uygulayıcılar hem de denetleyici otoriteler açısından net olarak anlaşılması büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada; Türkiye’de inşaat sektörüne ilişkin olarak, yapım işlerinde ve demir-çelik teslimlerinde uygulanan KDV tevkifatı sisteminin hukuki dayanakları, uygulama esasları, sektörel etkileri ve satıcının sunmuş olduğu mal teslimi veya hizmet ifası karşılığında alıcı tarafından satıcıya ödenmeyip doğrudan vergi dairesine ödenen tutarın satıcı açısından maliyet olarak görülmesi sorunları ayrıntılı şekilde ele alınacaktır. Söz konusu uygulama esasları örnek olaylar üzerinden aktarılacak olup, olayların değerlendirilmesi Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından verilen özetler ışığında analiz edilecektir.

Hukuki Dayanak ve Uygulama Esasları

Katma Değer Vergisi (KDV) Kanunu 2 Kasım 1984 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu Kanunun “Vergi Sorumlusu” başlıklı maddesinin gerekçesi; bu madde vergi alacağını emniyetle tahsil edilebilmesi amacıyla getirilmiş bulunmaktadır. Madde hükmüne göre, mükellefin memleketi içinde ikametgahının, işyerinin, kanuni merkez ve iş merkezinin bulunmaması ve gerekli görülen diğer hallerde Hazine ve Maliye Bakanlığı, vergi alacağının emniyet altına alınması bakımından, işlemlere taraf olan diğer bir şahsı ve şahısları verginin ödenmesinden sorumlu tutabilecektir. Maddede sayılan haller, mükelleflerin idarece takibinin güç olduğu, dolayısıyla vergi tarh, tahakkuk ve tahsilatında kaybın mümkün bulunduğu hallerdir. Burada sayılan haller sınırlı olmayıp, vergi alacağının emniyet altına alınmasının gerekli görüldüğü diğer durumlarda da, Hazine ve Maliye Bakanlığının mükelleften gayri bir şahsı verginin ödenmesinden sorumlu tutma yetkisi bulunmaktadır.

KDV Kanunun ilk uygulama zamanında dahi yer verilen bu müesseseye ilişkin olarak; konunun önemi, hem sektörün gelişiminin hızlı olması hem de vergi kayıp kaçığının fazla olması hususlarından anlaşılmaktadır. Nitekim Türkiye İstatistik Kurumu’nun verilerine göre, İnşaat Üretim Endeksi Temmuz 2025 döneminde bir önceki yılın aynı ayına göre %24,1 artış sağlamıştır. Söz konusu sektörün büyümesine paralel olarak yüklenici firmaların artmasıyla beraber, taşeronlar ve tedarik zinciri içerisindeki çok sayıda şirket arasında işlem gerçekleştirilmesini neden olacak bu da vergisel yükümlülükleri arttıracaktır. Sektördeki işlem hacminin büyümesi vergi gelirlerinin arttırmasının yanında tevkifattan kaçınan mükelleflerin varlığından dolayı vergi kayıp kaçığını da arttıracaktır.

Vergi Denetim Kurulu’nun 2024 yılı Faaliyet Raporu verilerine göre; inşaat sektörüne dair ilgili yılda toplam 9.930.765.696-TL matrah farkı önerilmiştir. Sektör, genel sıralamada 4. olmakla beraber; ilk 3 sıranın sırasıyla, finans-sigorta, imalat, toptan ve perakende ticaret gibi geneli teşmil eden ve içerisinde birden fazla alt sektörleri ilgilendiren alan olmasıyla beraber düşünüldüğünde, bu rakamın önemli bir tutar olduğunu değerlendirmekteyiz.

İnşaat işlerinin ana girdilerinden bir tanesi de projenin türüne ve ölçeğine göre değişiklik gösterse de demirdir. Alınan demirin inşaat şantiyesine gelip gelmediğinin tespiti ve gelen demirin fiili sarfiyatını tespit etmek bazı durumlarda zorlaşabilmektedir.

Kayıt dışı ekonomiyle mücadele, vergi güvenliği ve şeffaf malzeme kullanımı gibi sebeplerden ötürü birden fazla kurumun katkılarıyla 2024 yılında uygulamaya konulan İnşaat Demiri İzleme Sistemi (İDİS) geliştirilmiştir. Söz konusu sisteme Gelir İdaresi Başkanlığının 2024 Faaliyet Raporunda aynen aşağıdaki gibi yer verilmiştir.

Kayıt dışı ekonomiyle mücadeleye katkı sağlamak amacıyla inşaat demirlerinin izlenmesine yönelik 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddesinin Bakanlığımıza verdiği yetkiye istinaden İnşaat Demiri İzleme Sistemi Uygulama Genel Tebliği 16/3/2023 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Mezkur Tebliği uyarınca kurulan İDİS ile inşaat demiri (GTİP: 7214.20 grubunda yer alan) üretimi veya ithalatından yapı müteahhidinin kullanımına kadar olan tüm süreçler izlenmektedir. Bu kapsamda Sistem, inşaat demiri sektöründe faaliyet gösteren üretici, ihracatçı, ithalatçı, toptancı, bayi, tüccar, yapı müteahhidi, yapı denetim kuruluşları ve yetkili laboratuvarlara kayıt zorunluluğu getirmektedir. 2024 yılında ülke genelinde toplam 411 adet üretici firma, 4.967 adet toptan veya perakende ticaretiyle istigal eden/ettiği değerlendirilen mükellef nezdinde yoklama ve denetim faaliyeti gerçekleştirilmiş, Tebliğe aykırı hareket ettiği tespit edilen mükelleflere cezai işlem uygulanmıştır.

Bu nedenle özellikle son 5 yılda vergi denetimlerinde odaklanılan noktalardan bir tanesi yapım işleriyle beraber demir sektörüdür. Yapılacak olası vergi incelemelerinde eleştiriye maruz kalmamak için, yazımızın bundan sonraki bölümünde yapım işleri ve demir alımlarına yönelik KDV tevkifatı ile ilgili uygulamalı örneklerle yer verilecektir.

Yapım İşlerinde KDV Tevkifatı

Yapım işlerinde KDV tevkifatı uygulamasında, 16.02.2021 tarihinde yayınlanan 35 seri no'lu KDV tebliği ile K.D.V.G.U. Tebliği "Mükellef ve Vergi Sorumlusu" başlığına eklenmek üzere (I/C-2.1.3.2.1.1.) bölümünde aşağıda belirtilen düzenleme yapılmıştır.

Tebliğin;

- (I/C-2.1.3.1/b) ayırımında sayılanlara karşı ifa edilen yapım işleri,

- (I/C-2.1.3.1/a) ayırımında sayılanlara karşı ifa edilen ve KDV dahil bedeli 5 milyon TL ve üzerinde olan yapım işleri

ile bu yapım işleriyle birlikte ifa edilen mühendislik-mimarlık ve etüt-proje hizmetlerinde, alıcılar tarafından (4/10) oranında KDV tevkifatı uygulanır.

Bu bölüm kapsamına aşağıdaki hizmetler girmektedir:

- Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak ıslahı, dekapaj, taşkın koruma ve benzerlerine ilişkin her türlü inşaat işleri.

- Yukarıda sayılan yapılar ve inşaat işleri ile ilgili tesisat, imalat, ihrazat, nakliye, ısıtma-soğutma sistemleri, ses sistemi, görüntü sistemi, ışık sistemi, tamamlama, boya badana dahil her türlü bakım onarım, dekorasyon, restorasyon, çevre düzenleme, dekapaj, sondaj, yıkma, güçlendirme, montaj, demontaj ve benzeri işler. Bu işler, yukarıda belirtilen yapılarla ilgili olmakla birlikte inşaat işinden sonra veya inşaat işinden bağımsız olarak yapılmalari halinde de bu kapsamda tevkifata tabi tutulur.

Söz konusu işlere ilişkin olarak özellik arz eden durumlar aşağıda yer almaktadır.

İlk Aşamada 5 milyon TL Altında Kalan Projeler

Projenin genişlemesi, sözleşme bedelinin güncellenmesi ve benzeri nedenlerle iş bedelinin daha sonra 5 milyon TL'yi aşması halinde, bu durumun ortaya çıktığı tarihten itibaren tevkifat uygulanır.

Aynı Mükellefe Karşı İfa Edilen Birden Fazla Yapım Projeleri

Aynı alıcıya karşı ifa edilen birden fazla yapım işi projesinin bulunması halinde, 5 milyonluk sınırın belirlenmesinde her bir proje ayrı ayrı değerlendirilecektir.

Örneğin KDV mükellefi alıcıya karşı ifa edilen 4 milyon TL tutarında dekapaj işinin yanı sıra, farklı bir yapım projesi olarak aynı alıcının yap-sat şeklinde yaptığı rezidans inşaatına ait 3 milyon TL tutarında su deposu yapım işi satıcı tarafından gerçekleştirilmesi halinde; bu iki farklı yapım işi ayrı ayrı değerlendirilmeli ve KDV dahil tutarları 5 milyon TL'yi aşmadığı için KDV tevkifatı uygulanmamalıdır.

KDV Tevkifatı Uygulamasında Yapım İşinin Taahhüde Bağlı Olmaması

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 42'nci maddesi kapsamında yıllara sari iş olarak tanımlanan inşaat ve onarım işlerinde iki temel belirleyici husus; işin birden

fazla takvim yılına sirayet etmesi ve taahhüt kapsamında yapılması zorunluluğu, KDV tevkifatı uygulaması için geçerli değildir. Yani taahhüt kapsamında yapılmayan veya aynı takvim yılında başlayıp biten yapım işlerinde de KDV tevkifatı yapılması gerekebilecektir.

Yapım İşleri Kapsamında Mal Alımları

Yapım işlerine ilişkin tevkifat uygulayacak alıcıların tevkifat kapsamına giren hizmetlerde kullanılmak üzere piyasadan yapacakları mal alımlarında tevkifat uygulanmayacaktır.

Ancak, bu bölüm kapsamına giren hizmetleri ifa edenlerin bu amaçla kullandıkları mallara ait tutarlar hizmet bedelinden düşülmeyecek; tevkifat, kullanılan mallara ait tutarlar da dahil olmak üzere toplam hizmet bedeli üzerinden hesaplanan KDV tutarına göre belirlenecektir.

Alt Yüklenicilere Devredilmesi

Yüklenicileri tarafından tamamen veya kısmen alt yüklenicilere (taşeronlara) veya daha alt yüklenicilere devredilen yapım işlerinde, iş devreden her yüklenici tarafından, kendisine ifa edilen hizmete ait KDV üzerinden tevkifat yapılır.

Tevkifat uygulaması kapsamındaki işin bir kısmının alt yüklenicilere (taşeronlara) devredilmesi halinde, devir işlemlerinin yazılı bir sözleşmeye dayanıp dayanmaması tevkifat uygulaması bakımından önem arz etmemektedir.

Alicının, Belirlenmiş Alıcılar arasında yer almaması veya KDV mükelleflerine karşı yapılan yapım işi bedelinin 5 milyon TL'nin altında olması halinde, ilk yüklenicinin ve alt yüklenicilerin bu kapsamdaki hizmetleri tevkifata tabi tutulmaz.

Tevkifata tabi olan işlerin, KDV Kanunu hükümleri çerçevesinde vergiden müstesna olması halinde, işlem bedelleri üzerinden KDV hesaplanmayacağı için herhangi bir tevkifat da yapılmaz. Ancak, vergiden istisna olan işlerin alt yüklenicilere devredilmesi ve alt yüklenicilerin yaptığı işlemin KDV'den müstesna olmaması halinde, alt yüklenicilerin gerçekleştirdikleri işlemler üzerinden hesaplanan KDV, tevkifata tabi tutulur.

Mimarlık, Mühendislik, Etüt, Plan, Projenin-Yapım İşleri İle Birlikte Yapılması

- Yapım işleri ile birlikte ifa edilen; mimarlık, mühendislik, etüt, plan, proje, harita (kadastral harita dâhil), kadastro, imar uygulama, her ölçekte imar planı hazırlama ve benzeri hizmetler. Bu hizmetler yapım işlerinden ayrı ve bağımsız olarak verildiği takdirde KDV Tebliğinin (I/C-2.1.3.2.2.) bölümü kapsamında değerlendirilir.

Mimarlık, mühendislik, etüt, plan, proje, harita (kadastral harita dahil), kadastro, imar uygulama, her ölçekte imar planı hazırlama ve benzeri işlerin ilk yüklenici tarafından yapım işinin bir kısmı ile birlikte alt yüklenicilere devredilmesi halinde, alt yüklenici tarafından düzenlenen faturalarda tevkifat uygulanır.

Yapım işlerinden ayrı ve bağımsız olarak mimarlık, mühendislik, etüt, plan, proje, harita (kadastral harita dahil), kadastro, imar uygulama, her ölçekte imar planı hazırlama ve benzeri işlerin alt yükleniciye devredilmesi halinde bu bölüm kapsamında işlem tesis edilmez. Yani KDV tevkifatı yapılmayacaktır.

Örneğin, Belirlenmiş Alıcılardan köprü ihalesini alan ve bu işe ilişkin mühendislik-mimarlık, etüt-proje işini alt yükleniciye devreden firma Belirlenmiş Alıcılar arasında yer almadığından kendisine ifa edilen ve yapım işinden bağımsız olarak verilen mühendislik-mimarlık ve etüt-proje hizmeti nedeniyle KDV tevkifatı yapılmayacaktır.

Hazır Beton Teslimleri

Hazır betonun inşaat sahasında dökülmesi, yerleştirilmesi, sıkıştırılması (vibrasyonu) ve işçilik unsurlarıyla birlikte sunulması durumu mal teslimi değil yapım işinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Konuya ilişkin örnek uygulamalar aşağıda yer almaktadır.

Örnek-1

Çimento ve hazır beton imalatı ile satışı faaliyetinde bulunan, satışlarını bayiler aracılığı ile bayilerin aldığı siparişe göre hazır betonun hazırlanması, transmikserler ile nakli ve alıcıların gösterdiği adreste kalıplara basılması şeklinde yapan bir işletme için, hazır beton tesliminde tevkifat uygulanıp uygulanmayacağı ana işin yapım işi kapsamında tevkifata tabi olup olmadığına bağlıdır. İşletme tarafından bayisine yapılan hazır beton satışlarında, bayisine yapılan satış bedelinden bağımsız olarak, bayilerin hazır betonu sattığı inşaat işlerinin yapım işi kapsamında tevkifata tabi olması durumuna göre hareket edilecektir.

Bu çerçevede, bayinin hazır beton satışı yaptığı inşaat işinin (bu işin taşeron olması halinde ana inşaat işinin) Tebliğin (I/C-2.1.3.1/b) ayırımında sayılanlara karşı ifa edilmesi halinde veya Tebliğin (I/C-2.1.3.1/a) ayırımında sayılanlara karşı ifa edilmekle birlikte KDV dahil bedelinin 5 milyon TL üzerinde olması halinde, işletmenin bayisine düzenleyeceği fatura tevkifatlı olacaktır.

Örnek-2

Bedeli 5 milyon TL ve üzerinde olan bir yapım işinin KDV'den istisna olması ve alıcının KDV mükellefiyetinin bulunması halinde, yüklenicinin alt yüklenicilere devrettiği yapım işlerine ilişkin olarak, alt yüklenicilerin düzenlediği faturaların tutarına bakılmaksızın KDV tevkifatı uygulanması gerekmektedir. Burada dikkat edilmesi gerek nokta ana iş her ne kadar istisna olsa da KDV tevkifatı şartlarını taşımasıdır.

Örnek-3

Faaliyet konusu hazır beton imalatı ve satışı olan işletme, hazır betonun nakli ve pompalama hizmetini alt yüklenicilere devrederek müteahhit firmaya teslimini yapıyorsa; Müteahhit firmanın Tebliğin (I/C-2.1.3.1/b) ayırımında yer alması ya da KDV dahil bedeli 5 milyon TL üzerinde bir iş olması koşuluyla; hazır betonun hazırlanması, nakli ve yerine dökülmesi hizmetine ilişkin olarak düzenlenecek faturada hesaplanan KDV üzerinden tevkifat uygulanması gerekmektedir. İşletmenin verdiği bu hizmete ilişkin taşeron firmalardan alınan hazır betonun nakli ve yerine konulması işi nedeniyle şirkete

düzenlenecek faturalarda da KDV tevkifatı uygulanması gerekmektedir. Nitekim asıl iş yapım işi tevkifatı kapsamında olduğu için taşerondan alınan hizmet de tevkifat kapsamında olacaktır.

KDV mükelleflerine yapılan hazır beton satışlarının KDV dahil 5 milyon TL üzerinde veya altında olması, yapım işleri KDV tevkifatı açısından tek başına belirleyici bir unsur değildir.

İlgili mevzuat düzenlemelerinde, yapım işinin yüklenicisi veya alt yüklenicisinin bulunması ve yapım işinin belirli kısımlara ayrılması durumunda firmanın hazır beton alımının yapım işinin belirli kısmını teşkil edeceği açıklanmıştır.

Uygulamadaki anlamı ise; hazır beton teslimi yapacak firmaların, hazır beton tesliminden önce teslimi gerçekleştirecekleri firmaların bunu kullanacakları yapım işlerinin 5 milyon TL'yi aşıp aşmadıklarının tespit edilmesi ve buna göre hareket edilmesinin sağlanmasıdır.

Hazır beton teslimi yapılacak firmanın bunu kullanacağı yapım işi 5 milyon TL'yi aşıyorsa teslim yapılacak hazır betonun bedeli dikkate alınmaksızın yapım işi kapsamında KDV tevkifatına tabi tutulması gerekecektir. Ters durumda yani hazır beton teslim edilen firmanın yapacağı yapım işinin 5 milyon TL'nin altında kalması durumunda ise hazır beton teslimine ilişkin KDV tevkifatı yapılmayacağı ortadadır.

60 no.lu KDV sirkülerinde hazır beton imal edilip mikserlerle götürülerek kalıplara dökülmesi işi inşaat taahhüt işi kapsamında değerlendirilebileceği belirtilse de, hazır beton satışının, yapım işinden bağımsız olarak sadece hazır beton temini ile sınırlı olması halinde KDV tevkifatı kapsamında değerlendirilemeyecektir. (Örneğin, beton elektrik ve çit direkleri imal eden firmaya hazır beton teslim edilmesi)

Demir-Çelik Ürünlerinin Tesliminde Kdv Tevkifatı

Tevkifat Oranı: 4/10

Tevkifat Uygulayacak Alıcılar:

- 1) Belirlenmiş Alıcılar
- 2) KDV Mükellefleri

Demir-çelik ve alaşımlarından mamul ürünlerin, ithalatçılar tarafından yapılan teslimleri ile münhasıran cevherden üretilenlerinin üreticiler tarafından ilk tesliminde tevkifat uygulanmaz, bu safhalardan sonraki el değiştirmelerde ise tevkifat uygulanır.

İthalatçılar tarafından yapılan teslimlere ilişkin düzenlenen faturada “Teslim edilen mal doğrudan ithalat yoluyla temin edildiğinden tevkifat uygulanmamıştır.” açıklamasına ve ithalata ilişkin fatura ve gümrük beyannamesi bilgilerine yer verilir.

Cevherden üretim yapanlar ise düzenlenen faturada “Teslim edilen mal firmamızca münhasıran cevherden üretildiğinden tevkifat uygulanmamıştır.” açıklamasına yer vermek suretiyle tevkifat uygulanmaksızın işlem yapar.

Bununla birlikte, demir-çelik ve alaşımlarından mamul ürünlerin hurdadan, diğer hammaddelerden veya hurda, cevher ve diğer hammaddeler birlikte kullanılarak üretilmesi halinde bu ürünlerin ilk üreticilerinin teslimi dâhil her safhasındaki teslimlerinde tevkifat uygulanır.

Belirlenmiş Alıcılar arasında, kısmi tevkifat uygulaması kapsamındaki teslim ve hizmetlerinde hesaplanan KDV, tevkifata tabi tutulmayacaktır. Ancak KDV Uygulama Genel Tebliği ile demir-çelik ve alaşımlarından mamul ürünlerin tesliminde bu kurala bir istisna getirilmiş ve demir-çelik ve alaşımlarından mamul ürünlerin Belirlenmiş Alıcılar arasında yer alan Payları Borsa İstanbul A.Ş.’de işlem gören şirketler tarafından tesliminde de tevkifat uygulanacaktır.

Tevkifata Tabi Demir-Çelik Mamullerin Kapsamı

Tevkifat kapsamına; cevherden, hurdadan veya diğer hammaddelerden üretilen demir-çelik ve alaşımlarından mamul,

- 1- Her türlü uzun (çubuk, inşaat demiri, profil, kangal demir, filmaşın, tel, halat, hasır, boru, lama vb.) veya
- 2- Yassı (levha, sıcak haddelenmiş yassı ürünler, soğuk haddelenmiş yassı ürünler ve kaplanmış yassı ürünler vb.) demir-çelik ve alaşımı ürünler girmektedir.

Ancak demir-çelik ve alaşımlarından mamul eşya (kapı, kapı kolu, köşebent, vida, somun, vida soketi, dübel, kilit, çivi, flanş, maşon, dirsek, kanca, menteşe, yay, bilya, rulman, zincir vb.) teslimlerinde tevkifat uygulanmayacaktır.

Demir-Çelik ürünleri günümüzde sanayiden inşaat, otomotivden ev eşyalarına kadar birçok alanda yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu kadar geniş bir kullanım alanına sahip olması, demir ürünlerinde ciddi bir çeşitliliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çeşitlilik KDV tevkifat uygulamasında hangi ürünlerin kapsam dahilinde olup olmadığı sorununun da doğurabilmektedir. Söz konusu durumun örnek uygulamalarıyla değerlendirilmesi aşağıda yer almaktadır.

Örnek-1

Metallerin işlenmesi işiyle uğraşan ve demire kumlama ve boyama işlemleri gerçekleştirmek suretiyle imal edilen petrol tanklarının tesliminde; hesaplanan KDV üzerinden tevkifat uygulanmayacaktır. Nitekim söz konusu petrol tankı metallerin işlenmesi sonucu nihai bir ürün halini almıştır.

Örnek-2

İthalatçı bir firmanın demir çelik ürünü olan levha sac malzemesini kumlama ve boya işçiliği yaparak sattığı durumlarda, ithal edilen malın doğrudan teslimi söz konusu olmadığından, düzenlenecek faturalarda hesaplanan KDV üzerinden tevkifat yapılacaktır.

Örnek-3

Metal ve sacdan kablo kanal sistemleri imal eden bir işletmenin söz konusu ürünlerin tesliminde hesaplanan KDV üzerinden tevkifat yapılmayacaktır. Çünkü kablo kanal sistemi nihai bir ürün özelliği kazanmıştır.

Örnek-4

Hurda demir-çelik ve alaşımlarından profil üreten ve ürettiği bu profilleri işleyerek belirli ebatlarda satan üretici firmanın satışı ile söz konusu ürünün her safhadaki satışında KDV tevkifatı uygulanacaktır. Bunun yanında bu firma müşterilerinin taleplerine göre de sipariş usulü ürün üretebilir. Örneğin; yine hurdadan demiryollarında kullanılmak üzere profili kesme bölme ve talaşlı imalat gibi yöntemlerle nihai ürün haline getirerek satması durumunda hesaplanan KDV üzerinden tevkifat söz konusu olmayacaktır.

Örnek-5

Şirket;

-Üretimde kullanmak amacıyla hammadde şeklinde sac, profil, yuvarlak demir satın almakta ve almış olduğu hammaddelerin bir kısmını işlem uygulamadan, bir kısmını da kesip parçalara ayırarak yan sanayicilere teslim etmekte,

-Yan sanayiciler de aldığı bu ürünleri işin niteliğine göre parçaların birbirine kaynatılması, kıvrılması, delik açılması işlemlerine tabi tutarak, profil ayak, hasır, yan panel, ön panel, menteşe, pul, orta taban, takoz ve kilit gibi malzemeler şeklinde tekrar şirkete teslim etmekte,

-Şirket tarafından şekillendirilen ürünler ile yan sanayicilerden alınan ürünler, fabrikada birleştirilerek metal taşıma paleti üretilmektedir. Söz konusu teslimlerin her aşamasında tevkifat değerlendirmesini yapacak olursak;

Şirket tarafından satın alınarak aynen veya kesip parçalara ayırmak suretiyle teslim edilen hammadde niteliğindeki sac, profil, yuvarlak demir teslimleri ile yan sanayicilerden şirkete yapılan hasır demir-çelik ürünlerinin teslimlerinde hesaplanan KDV üzerinden tevkifat uygulaması gerekmektedir.

Ancak şirket tarafından imal edilen taşıma paletlerinin teslimi ile yan sanayiciler tarafından şirkete yapılan mamul eşya niteliğindeki profil ayak, menteşe, pul, kilit, takoz, yan panel, ön panel ve orta taban teslimlerinde hesaplanan KDV üzerinden tevkifat uygulanmayacaktır.

Yukarıda vermiş olduğumuz örnekleri mevzuat kapsamında etraflıca değerlendirecek olursak; demir sektöründeki paydaşların üretici olması, ithalatçı olması, demir-çelik ürünlerini hurdadan üretiyor olması ve sattıkları malın nihai mal olması hususları, KDV tevkifatının yapılıp yapılmayacağı konusunda belirleyici kriterlerdir.

Sonuç

Devletin vergi tahsilatını güvence altına almak ve vergi kayıplarını önlemek amacıyla uygulamaya koyduğu KDV tevkifatı sistemi, inşaat sektöründe faaliyette bulunan firmalar açısından ciddi önem arz etmektedir. Bu firmalar, yapmış oldukları mal teslimleri ya da hizmet ifaları karşılığında KDV'nin bir kısmını, alıcı tarafından tevkif edilmesi dolayısıyla tahsil edememektedirler. Firmaların bu duruma nakit akışlarını bozucu bir durum olarak baktıklarına sıkça denk geliyoruz. Haliyle bu bakış açısına sahip şirketler tevkifatsız fatura düzenleyip KDV'nin tamamını tahsil etmek istiyorlar. Tahsil edilemeyen KDV tutarları, satıcıların "devreden KDV" tutarlarını arttırmakta ve bu tutarın artması, işletmeleri tevkifattan doğan KDV iadesini bir an önce alma çabasına sokmaktadır. Tabi KDV iadesi sürecinin belirli bir zaman aralığında sonuçlanması durumunu paranın zaman değeriyle beraber düşündüğümüzde, şirketlerin KDV tevkifatından kaçınması için bir sebebin daha ortaya çıkıyor.

Şirketlerin, bu vergisel yükümlülüğü yerine getirmemelerinin nedeni; nakit akışlarını arttırmak ve tahsil edilen KDV tutarını karın bir unsuru olarak görmeleridir. Konunun vergi mevzuatındaki netliği açısından ise bu bakış açısı: "Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak" deyimini tam olarak karşılığıdır. Çünkü bu müesseseye ilişkin olarak KDV Genel Uygulama Tebliğindeki düzenlemeler çok açık ve nettir. Mevzuat hükümleri ve düzenlemeler bu kadar netken bizim ise vereceğim en net mesaj şudur: "Tahsil edilmeyen KDV maliyetiniz değildir."

TEMAS MONTHLY

Yazı ve Yorum *Kösesi*

Dr. Salih BAYRAM

İştirak İlişkisi Bulunan Kurumlar Arası Devirlerde Birleşme Primi Oluşumu ve Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması Karşısındaki Durumu

1. Birleşme Primi nedir?

Birleşme işleminde değıştirme birimi saptanırken şirketlerin cari değeri dikkate alınacaktır. Şirketlerin cari değeri ise genellikle hisselerinin nominal değeriyle farklı bir değeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir şirketin diğeri bir şirkete devredilmesi sonucu oluşan birleşmelerde birleşilen şirket hissesi devrolan şirket ortaklarına verilecektir.

Genellikle şirketlerin cari değeri hisse senetlerinin nominal değeriyle daha yüksektir. Birleşilen şirketin cari değeri şirketin hisse senetlerinin nominal değeriyle fazla olması durumunda, değıştirme birimine bağılı olarak birleşilen kurumun yapacağı sermaye artışı devir alacağı servetten daha az olabilmektedir. Bu durumda şirketin pasifinde birleşme primi ortaya çıkacaktır.

Birleşme primi temelde emisyon primi hükmündedir. KVK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi ile anonim şirketlerin gerek kuruluşlarında gerekse sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları payların, itibari değeri üzerinde bir bedelle elden çıkarılması halinde oluşan kazançlar kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. Emisyon primi devir şeklindeki birleşmelerde ortaya çıkmaktadır.

2. İştirak İlişkisi Bulunan Kurumlar Arasındaki Devirlerde Birleşme Priminin Oluşumu

Devir işleminin tarafları arasında iştirak ilişkisi bulunabilir. Bu ilişki devralan kurumun devralınan kurumda ortaklığı olabileceği gibi devralınan kurumun devralan kurumda da ortaklığı bulunabilir. Bu hallerde devralınan kurum ortaklarına verilecek hisse senedi miktarında farklılıklar oluşacaktır.

Devralan ve devrolunan şirketler arasında iştirak ilişkisinin varlığı devir yoluyla birleşmeye engel değildir. İştirak ilişkisi bulunan kurumlar arasında yapılacak devirlerde ortaklar arasında orantının bozulmaması koşuluyla eksik sermaye artırımına gidilmesi devrin koşullarının ihlali olarak değeriendirilmeyecektir. Konu ile ilgili 1 no.lu KVK Genel tebliğinde bir kurumun kendisinde iştiraki bulunan veya iştirak ettiği başka bir kurumu kül halinde devralması nedeniyle kurum bünyesinde yapacağı sermaye artışının söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutardan daha az gerçekleşmesinin KVK'nın 19'uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların ihlali anlamına gelmeyeceği açıklanmıştır.

İştirak ilişkisi dolayısıyla devralan şirketin bilançosunda iktisap bedeli ile kayıtlı değere karşılık olarak devrolunan şirketin bilançosunda yer alan sermaye hesabında devralan şirkete ait nominal sermaye payı mevcuttur. Devralan şirketin aktifinde yer alan iştirakin iktisap bedeli ile nominal sermaye tutarı birbirine eşit ise devir işlemi sonrası iki tutar karşılıklı olarak kapatılacaktır. Ancak çoğu zaman bu iki tutar birbirine eşit olmaz. Örneğin iştirakin üçüncü kişilerden nominal bedelin üzerinde bir bedelle alınması halinde iştirakin iktisap bedeli ile nominal sermaye birbirine eşit olmayacaktır ve iştirak ve sermaye hesaplarının karşılıklı kapatılması sonucu aktifte bir bedel kalması kaçınılmazdır.

İştirakler hesabında yer alan değer, iştirak hisselerinin itibari değerine eşit olmaması halinde aradaki müspet veya menfi farkın kurumun vergiye tabi kazancının tespiti ile ilgilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesi mümkün olup bu geçici hesapların vergiye tabi kurum kazancının tespiti ile ilişkilendirilmeksizin kurum kayıtlarında sona erdirilmesi de mümkün bulunmaktadır.¹

Konu ile ilgili olarak verilen bir özalgide de itibari değer ile iştirakler hesabında kayıtlı değer arasındaki farkın şirketin vergiye tabi kazancı ile ilişkilendirilemeyeceği açıklanmıştır. Bu farklar geçici hesaplarda izlenebilecek ve kurum kayıtlarında sona erdirilecek olup söz konusu farkın kurum kazancından gider olarak indirilmesinin mümkün bulunmadığı açıklanmıştır.²

Yine aynı konu ile ilgili olarak verilen bir diğer özalgide kayıtlı değer ile bilirkişi tarafından tespit edilen değer arasındaki farkın şerefiye ya da peştamallık olarak kabul edilip edilmeyeceğine ilişkin olarak aşağıdaki açıklama yapılmıştır.³

"İştirak ettiğiniz ... San. ve Tic. A.Ş.'yi kül halinde devralmanız nedeniyle yapacağınız sermaye artışının söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutarda daha az gerçekleşmesi 5520 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların ihlali anlamına gelmeyecektir.

- İştirakler hesabında yer alan değer ile iştirak hisselerinin itibari değerinin eşit olmaması nedeniyle oluşan farkın ise kurumun vergiye tabi kazancının tespiti ile ilgilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesi ve vergiye tabi kurum kazancının tespiti ile ilişkilendirilmeksizin kurum kayıtlarında sona erdirilmesi mümkündür.

- Dolayısıyla, şirketinizin iştirakler hesabında kayıtlı değer ile iştirak hisselerinin itibari değeri arasındaki farkın, şerefiye olarak nitelendirilmesi ve kurum kazancı ile ilişkilendirilerek kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır."

Sonuç olarak devralan kurumun devrolunan kurumda ortaklık payının bulunduğu durumlarda iştirak paylarının kayıtlı değerleri ile itibari değerleri farklılık gösterebilmektedir. Zira çoğu durumda itibari değer kayıtlı değerden daha düşük bir değer olmaktadır. Bu durum ise devir sonrası dönemde devralan kurumun iştirakler ya da bağlı ortaklıklar hesabında kapanmamış bakiye bir değer kalmasına neden olacaktır.

Konu ile ilgili olarak 1 Seri No.lu KVG'T'nin alınan hisselerin durumu başlıklı 19.3.1. bölümünde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

"Devir veya bölünme işlemine konu olan varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden diğer şirketlere intikal ettirilmesi, devrolan veya bölünen şirketin ortaklarına ya da bölünen şirkete varlıkların kayıtlı değeri kadar hisse verilmesini gerektirmemektedir. Bölünen ve devralan şirketlerin karşılıklı olarak devre konu varlıkların değerlerini belirlemek suretiyle devrolan veya bölünen şirketin ortaklarının haklarını koruyacak bir değişim oranı tespit etmeleri gerekmektedir. Değişim oranının bölünen ve devralan şirketlerin hisselerinin gerçek değeri üzerinden belirlenebilmesi mümkündür.

Ancak, yapılan işlemin Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılan devir veya bölünme işlemi sayılabilmesi için devir veya bölünmeye konu edilen varlıklara karşılık iktisap edilen hisselerin, varlıklarını devreden şirketin ortaklarına, devreden veya bölünen şirketteki hisselerine isabet eden servet değeri ile orantılı olarak dağıtılması gerekecektir."

¹ 1 Seri No'lu KVK Genel Tebliği Bölüm 19.1

² İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 24.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 8-729 sayılı özalgisi

³ Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 23.02.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.07.16.01-KVK.ÖZ.2011.48-133 sayılı özalgisi

3. Birleşme Primi ve Enflasyon Düzeltmesi İlişkisi

30 Aralık 2025 tarih ve 32415 sayılı R.G. yayımlanan 555 sıra No.lu VUK Genel Tebliği'nin 25'inci maddesinde; ortaklık ilişkisi içinde olunan kurumların vergisiz olarak devralınması neticesinde oluşan birleşme primi kapsamındaki müspet veya menfi farklar ile ilgili aşağıdaki açıklama yapılmıştır.

"

Bu çerçevede, vergi kanunlarına göre bir aktif veya pasif kalem olmayan birleşme primi; aktif ve pasifi dengeleyici, geçici bir hesap olup, hangi hesapta izlenirse izlensin bu niteliği değişmeyecektir. Bu nedenle Kurumlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında yapılan devir işlemleri sonucu ortaya çıkan birleşme priminin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınmaması gerekmektedir."

Düzenleme kapsamında birleşme primi enflasyon düzeltmesine tabi tutulmayacağı açıklanmakla beraber konu hakkında yargı yaklaşımı farklı olmaktadır. "Öz sermayenin bir unsuru olan ve niteliği itibarıyla emisyon primi mahiyetinde olan birleşme primi enflasyon düzeltmesine tabi tutulmalıdır." (Danıştay Dördüncü Daire 30.04.2008 tarih ve: 2008/1613 Karar NO)

Enflasyon Düzeltmesi Sonucu İştirakler Hesabında Oluşan Olumlu Farkların, Birleşme Durumunda Ortaya Çıkan Değer Azalışlarına Mahsup Edilip Edilemeyeceği hakkında verilen 08.03.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-925 sayılı özeltgede ise "İştirakler hesabında yer alan değer, iştirak hisselerinin itibari değerine eşit olmaması halinde aradaki müspet veya menfi farkın kurumun vergiye tabi kazancı ile ilişkilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesi gerekmekte olup enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan değer artışlarının birleşme sonucu oluşan değer azalışlarında kullanılması mümkün bulunmamaktadır." Açıklaması yapılmıştır.

4. Sonuç ve konu ile ilgili değerlendirmemiz

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere birleşme primi olarak adlandırılan ve aktif ve pasif geçici hesapta yer alan bu tutarların tebliğ kapsamında enflasyon düzeltmesine tabi tutulmayacağı açıklanmıştır. Konu ile ilgili olarak aksi yönde yargı kararları bulunmaktadır.

Bizim görüşümüz ise bu hesapların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması yönündedir. Bu hesaplar aktife yer alacağı gibi kurum kayıtlarında sonlandırılabilir. Örneğin aktifte geçici hesaplarda yer alan bu tutarlar kurum kayıtlarında zarar yazılabilir (KKEG). Bu durum ise vergi matrahını etkilemeyen ancak ticari zararları artıran veya ticari karı azaltan bu tutarlar üzerinden enflasyon düzeltmesi yapılması sonucunu doğuracaktır. Birleşme primini aktif geçici hesaplarda izleyen mükellefler ile bu tutarları sonuç hesaplarına aktararak kapatan mükellefler arasında vergi matrahı açısından farklılık oluşması kaçınılmazdır. Konu pasif geçici hesaplar içinde geçerlidir.

Dr. Ahmet OZANSOY

UZLAŞMA YERİNE CEZALARDA ÖDEME İNDİRİMİ GELMELİ

Türk vergi sistemi uzlaşma müessesesi ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'na 1963 yılında eklenen maddelerle tanışmıştır. İlk haliyle tarhiyat sonrası uzlaşma düzenlenmişken, 1985 yılında Vergi Usul Kanunu'na eklenen Ek-11'inci madde ile tarhiyat öncesi uzlaşma da sisteme dahil edilmiştir.

7524 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesiyle Vergi Usul Kanunu'nda 02 Ağustos 2024 tarihinde yapılan değişiklikten önce vergi aslı da uzlaşma kapsamındayken bu tarihten sonra vergi aslı uzlaşma kapsamı dışına çıkarılmıştır.

Yasa koyucunun uzlaşma müessesesine gerek duymasının nedeni, idarenin mükelleflerle ihtilafa girmeden tarhiyatını kesinleştirerek bugünden para tahsil edebilmektir. Vergi uyumsuzluklarının idari aşamada çözümü her ülkenin başvurduğu bir yoldur. Bu nedenle "Erken elde edilen vergi, daha geç elde edilecek daha fazla vergiden iyidir" ilkesi sadece Türkiye'de değil, dünyada da pek çok ülkede benimsenmiştir. Örneğin Fransa'da uzlaşma yalnızca vergi cezalarında görülmekte, vergi aslı kural olarak uzlaşmaya konu edilmemekte sadece dolaysız vergilerde geçerli olmak üzere vergi aslında uzlaşma, mükellefin ödeme gücü olmaması koşuluyla Danıştay (Conseil d'Etat), Yargıtay (Cour de Cassation) ve Sayıştay (Cour des Comptes)'in uygun görüş belirtmesi üzerine Mali Anlaşmazlıklar Komisyonu (Comité du Contentieux Fiscal) kararı ile olabilmektedir. Türkiye'deki uzlaşma müessesesine intikal etmiş olan Almanya'daki uzlaşma uygulaması anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile 1977 yılında kanun koyucu tarafından kaldırılmıştır. ABD'de ise bizdeki 02.08.2024 önceki mevzuata benzer bir uzlaşma sistemi mevcuttur.

Geçmişte vergi aslının uzlaşma kapsamında olması, ben dahil pek çok kişi tarafından eleştiri konusu yapılmıştır. Bu eleştirilerin temel dayanak noktaları; vergisini zamanında ödeyen mükellef idare ile ödeyeceği vergi miktarı konusunda pazarlık imkânına sahip değilken, zamanında vergisini ödemeyen mükellefe böyle bir şans tanınması, aynı durumda olan iki mükelleften vergisini zamanında ve doğru olarak ödemeyen mükellef aleyhine rekabet eşitsizliğine neden olması, objektif bir ölçüt konulamadığı için yolsuzluk yapılmasına müsait bir ortam yaratması vb gibi hususlardır.

Bütün bu gerekçeler de kuşkusuz haklılık payı vardır. Ancak geçmişte vergi aslının da uzlaşma konusu yapılması büsbütün de haksız ve yanlış bir uygulama değildi. Çünkü gerek geçmişte gerekse halen gerçekten de hukuk zorlanarak yapılan yorumlara, kanuna aykırı genel tebliğ ve özelgelere veya eksik incelemeyle yapılan kabullere dayalı çokça rapor yazıldığı vakiadır. Uzlaşma, tarhiyat öncesinde vergi inceleme elemanlarına, tarhiyat sonrasında ise vergi dairesine raporlarda veya tarhiyata dayanak olan diğer işlemlerdeki eksiklik ve hataları da değerlendirilerek, tarhiyatın yargı organlarınınca onaylanıp onaylanmama ihtimali ve mükellefin ödeme gücü gibi unsurları da dikkate alarak pazarlıkla muhtemel bir ihtilafı önüyor idi. Bu yönüyle uzlaşmanın "lüzumlu" bir müessese olduğu aşikârdır.

Buna rağmen vergi aslının uzlaşma kapsamından çıkarılması yukarıda bahsedilen nedenlerle anlaşılabilir bir durumdur. Zaten idare uzun zamandır çeşitli kötüye kullanımlara veya en azından bu yönde söylentilere engel olabilmek amacıyla uzlaşma görüşmelerinde gayri resmi ama zorunlu indirim oranları uyguluyordu. Buna göre vergi aslında zaten indirim yapmıyor, cezalarda da en az %70, en fazla %80 indirim yapıyordu. Binaenaleyh vergi aslının uzlaşma kapsamı dışına çıkarılması esasen mevzuatı uygulamaya uygun hale getirmiştir.

Lakin değişiklikten sonra şöyle bir durum oluşmuştur: Eskiden vergi ve ceza ayırtılarak uzlaşmaya konu edilemiyorken, yani tarhiyatın tamamıyla ilgili uzlaşma yapılıyor ve uzlaşma halinde hiçbirine karşı dava açılamıyor iken, vergi aslının kapsam dışına çıkarılmasıyla beraber vergi aslı dava edilebilirken aynı anda o asla ilgili ceza uzlaşmaya konu olabilmektedir. Bu uzlaşmada da %70 ila %80 arası indirim yapılmaktadır. Yani cezaya konu tarhiyatın, cezanın ya da mükellefin öznel durumunun hiçbir şekilde dikkate alınmadığı bir uygulama yürütülmektedir. Bu durumda baştan belli bir ceza indirim oranı için uzlaşma komisyonlarına, sekreteryaya işlemlerine, tebligatlara, toplantılara, tutanaklara vs hiçbir ihtiyaç kalmamıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun "Vergi Ziyai, Usulsüzlük ve Özel Usulsüzlük Cezalarında İndirme" başlıklı 376'ncı maddesinde zaten bir indirim müessesesi düzenlenmiş durumdadır. Buna göre; mükellef veya vergi sorumlusu, ikmalen, resen veya idarece tarh edilen vergiyi veya vergi farkını ve vergi ziyai, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının yarısını ihbarnamelerin tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde ödeyeceğini bildirirse kesilen cezanın yarısı indirilir. Burada dikkat edilecek husus, cezada indirimden faydalanabilmek için o cezanın bağlı olduğu vergi aslının da ödenmesinin zorunlu olmasıdır.

Uzlaşma müessesesinde 2024 yılı Ağustos ayında yapılan değişiklikten sonra mükellef vergi aslını dava ederken cezada uzlaşabilir halde olduğundan ve uzlaşmada idarece fiilen uygulanan indirim oranı bu maddede belirtilen %50 oranından daha büyük olduğundan 376'ncı maddenin uygulanma olanağı kalmamıştır. Bu madde fiilen boşa çıkmış durumdadır.

Bu nedenle uzlaşma hükümlerinin bütünüyle kaldırılıp, 376'ncı maddedeki vergi aslını ödeme şartının da esnetilerek yeni indirim oranları belirlenmesi hem idareyi önemli bir iş yükünden kurtaracak hem de etkin ve adil bir indirim mekanizmasının çalışmasına olanak verecektir. Örneğin vergi aslını ödemeyip dava açanların cezaları dava açmaksızın ödemeleri halinde cezalarda %50 oranında, vergi aslına da dava açmayıp ödeyenlerin cezalarında ise %90 oranında indirim yapılması şeklinde bir düzenleme tüm mükellefler bakımından yeknesak ve idare açısından da son derece pratik ve faydalı bir indirim mekanizmasının çalışmasına olanak sağlayacak, idareyi uzlaşma süreciyle ilgili pek çok angarya işten kurtaracaktır.

¹02.08.2025 tarih ve 32620 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

²Aliefendioğlu, Yılmaz: "İngiliz Vergi Sistemine Genel Bakış" Danıştay Dergisi Ankara, 1973.

³Tezel, Saban: "Türk Yargı Sisteminin Etkinliği Araştırma Projesi –Vergi Yargısının Etkinliğini Araştırma Raporu" TÜSEV İst. 1997 s.28

⁴Şahinok Aynur: "Her Yönüyle ve Mukayeseli Olarak Vergi Hukukunda Uzlaşma Müessesesi, İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler-II Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları, No:26 Ankara 1978, s.207

⁵Öncel, Çağan, Kumrulu: "Vergi Hukuku A.Ü.H.F. Yayınları No: 513 Ankara 1997 s.174

⁶Kızılot, Şükrü: "Vergi İhtilafları ve Çözüm Yolları" s.70-71

⁷Ozansoy, Ahmet: "Uzlaşma Müessesesi ve Etkinliği", Yaklaşım Dergisi, Sayı: 89, Mayıs 2000, s. 204

⁸Ozansoy, Ahmet: "Dolaylı Vergilerde Uzlaşma ve Uzlaşmanın Yolsuzluklara Katkısı", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı: 169, Ekim 2002, s.37-41.

Umut VARLI

KONKORDATO MÜESSESESİNİN ŞÜPHELİ ALACAK KARŞILIĞI UYGULAMASI KARŞISINDAKİ DURUMU

2004 Sayılı İcra İflas Kanununda 7101 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle iflas erteleme müessesesi kaldırılarak konkordato müessesesi kapsamlı bir şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Konkordato uygulaması likidite sıkıntısı nedeniyle borçlarını vadesinde ödeme sorunu yaşayan borçlulara, borçları nedeniyle icra baskısı altında olmaksızın işlerine devam etme, ödeme sorunlarından kurtulma ve iflas riskinden kaçınma imkânı tanımakta, alacaklar açısından da mahkeme gözetiminde alacaklarını bazı sınırlamalar dahilinde tahsil etme imkânı sağlamaktadır.

Konkordato Müessesesi ile İlgili Yasal Düzenlemeler

Konkordato müessesesi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 285 ile 309'uncu maddeleri arasında düzenlenmiştir. Adi konkordato, iflastan sonra konkordato ve malvarlığının terkin suretiyle konkordato olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. Bu yazımızda uygulamada en çok kullanılan yöntem olan adi konkordato müessesesine değinilecektir. Konkordato, borçlarını ödeme güçlüğü çeken bir borçlunun alacaklılarıyla yaptığı anlaşmayı ifade eden hukuki bir terimdir. Bu anlaşma, borçların belirli bir plana göre ödenmesini içerir ve mahkeme tarafından onaylanan bir süreçtir.

Borçlarını, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflastan kurtulmak için konkordato talep edebilir. Ayrıca iflâs talebinde bulunabilecek her alacaklı, gerekçeli bir dilekçeyle, borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılmasını isteyebilir. Konkordato açısından yetkili mahkemeler asliye ticaret mahkemesidir.

Konkordato talebi üzerine mahkeme, başvuru için gerekli belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verir ve borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır.

Geçici mühlet üç aydır. Mahkeme bu üç aylık süre dolmadan borçlunun veya geçici komiserin yapacağı talep üzerine geçici mühleti en fazla iki ay daha uzatabilir, uzatmayı borçlu talep etmişse geçici komiserin de görüşü alınır. Geçici mühletin toplam süresi beş ayı geçemez.

Geçici mühlet, kesin mühletin sonuçlarını doğurur. Mahkemece geçici mühlet kararı, ticaret sicili gazetesinde ve Basın-İlan Kurumunun resmî ilân portalında ilân olunur ve derhâl tapu müdürlüğüne, ticaret sicili müdürlüğüne, vergi dairesine, gümrük ve posta idarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, Türkiye Katılım Bankaları Birliğine, mahallî ticaret odalarına, sanayi odalarına, taşınır kıymet borsalarına, Sermaye Piyasası Kuruluna ve diğer لازم gelen yerlere bildirilir.

Mahkeme, kesin mühlet hakkındaki kararını geçici mühlet içinde verir. Konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması hâlinde borçluya bir yıllık kesin mühlet verilir.

Konkordato talebi ile amaçlanan iyileşmenin, kesin mühletin sona ermesinden önce gerçekleştiğinin komiserin yazılı raporuyla mahkemeye bildirilmesi üzerine mahkemece resen, kesin mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine karar verilir.

İflâsa tabi borçlu bakımından, kesin mühletin verilmesinden sonra 2004 sayılı Kanunun 292'nci maddesinde belirtilen durumların gerçekleşmesi hâlinde komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflâsına resen karar verir.

Geçici veya kesin mühlet içinde borçlu aleyhine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz kararları uygulanmaz, bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez.

Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması

İşletmenin değerlendirme konusu bir kısım alacakları, borçlunun borcunu ödememesi veya ödeyememesi hallerinde ihtilaflı hale gelebilmektedir. Vergi Usul Kanunun 323'üncü maddesi uyarınca işletmeler tahsili şüpheli hale gelen alacakları için belirli şartlar altında değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayırabilmektedirler.

Bir alacağın şüpheli alacak olarak kabul edilebilmesi için ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesiyle ilgili olmak şartıyla;

- 1- Alacağın dava veya icra safhasında olması,
- 2- Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenmiş olmasına rağmen borçlu tarafından ödenmemiş olan ve 20.000 TL'yi aşmayan alacaklardan olması.

Bu şartlardan herhangi birini taşıyan alacaklar için ilgili hesap döneminde karşılık ayrılabilir.

Teminata bağlanmış alacaklarda, alacağın şüpheli hale gelmesi gerekçe gösterilerek karşılık ayrılması mümkün değildir. Bu durumda eğer varsa teminatı aşan kısım için karşılık ayrılması söz konusu olabilecektir.

Şahsi kefaletin teminat olarak verildiği durumlarda, asıl borçlunun yanı sıra kefil hakkında da takibat yapılmış olması gerekmektedir. Senetli alacaklarda, senedin asıl borçlu dışında bir başkası tarafından ciro edilmesi durumunda asıl borçlu ile birlikte cirantalar için de takibat yapılması gerekmektedir.

Mahkemeye dava, icraya takip dilekçesinin verilmiş olması şüpheli alacak karşılığı ayırabilmek için zorunlu ancak yeterli değildir. Yapılacak şekli bir başvuru alacağın şüpheli hale gelmesi için yeterli değildir. Takipsizlikten dolayı davanın düşmüş olması gibi bir durumda, dava açılması nedeniyle şüpheli hale gelen alacak için ayrılan karşılığın vergi denetimlerinde eleştiri konusu yapılması kuvvetle muhtemeldir.

Örnek Muhasebe Kaydı: X A.Ş.'nin yıl içinde dava konusu yapılmış 500.000.-TL alacağı bulunmaktadır.

Alacağın şüpheli hale gelmesi nedeniyle yapılacak kayıtlar ve karşılıkların dönem sonu hesaplarına aktarılmasına ilişkin muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

128- Şüpheli Ticari Alacaklar	120- Alıcılar	500.000	500.000
654- Karşılık Giderleri	129- Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı	500.000	500.000
690- Dönem Kar veya Zararı	654- Karşılık Giderleri	500.000	500.000

Konkordato Aşamalarında Şüpheli Alacak Uygulaması

Konkordato, bir borçlunun, alacaklılarının belli bir çoğunluğu ile yaptığı ve ticaret mahkemesinin tasdiki ile hüküm ifade eden bir cebri anlaşma olup, bununla alacaklılar, borçluya karşı olan alacaklarının bir kısmından feragat ederler ve/veya borçluya borcunun ödeme konusunda belli bir süre verirler. Konkordato, temelde iflasın engellenmesini ve borçlunun borçlarının yeniden yapılandırılmasını amaç edinmiş bir kurumdur.

Borçlunun Konkordato ilan etmesi sonucunda konkordato sürecindeki çeşitli aşamalarda alacaklının şüpheli hale gelen alacak için karşılık ayırmasına ilişkin durumlar aşağıda açıklanmıştır.

1- Geçici Mühlet Kararı Verilmesi

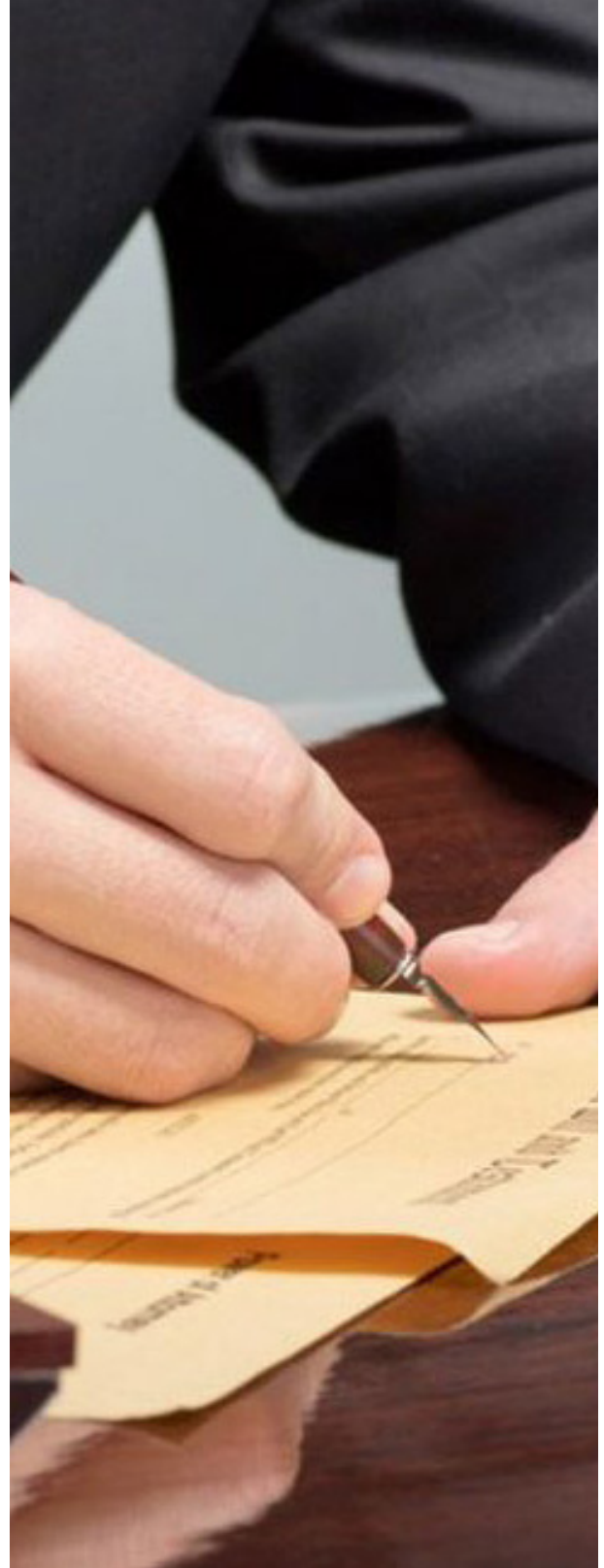
Asliye ticaret mahkemesince geçici mühlet kararı verilmesi durumunda, mühlet süresi boyunca borçlu aleyhine hiçbir takip yapılamamakta, başlamış takipler durmakta ve ihtiyati haciz kararları uygulanamamaktadır.

Geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal etmiş alacaklar ile ilgili olarak karşılık ayrılmış olması durumunda alacaklının şüpheli alacak karşılığı ile ilgili olarak herhangi biri işlem yapması gerekmemektedir. Çünkü geçici mühlet kararı alacağın şüphelilik durumunda herhangi bir değişiklik meydana getirmemektedir.

Geçici mühlet kararının ilanı ile birlikte mühlet süresi boyunca borçlu aleyhine hiçbir takip yapılamadığından, başlamış takipler durduğundan ve ihtiyati haciz kararları uygulanmadığından, alacağın şüpheli hale gelmesini gerektiren dava ve icra safhasına geçilememektedir. Bu nedenle geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal ettirilmemiş alacaklar için, geçici mühlet kararının ilan edildiği hesap dönemi itibarıyla şüpheli alacak karşılığı ayrılabilir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 287 ve 288'inci maddeleri uyarınca geçici mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine ilişkin karar verilmesi durumunda;

1- Geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal etmiş olması nedeniyle karşılık ayrılan alacaklar için herhangi bir düzeltme işlemi yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Mahkeme tarafından geçici mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddedilmesi ile birlikte, konkordato ilan edilmeden önceki şartlara dönmüş olduğundan, dava veya icra safhasına intikal eden alacaklar için daha önce ayrılan karşılıklar, alacağın şüpheli halinin devamı nedeniyle geçerli olacaktır.

2- Geçici mühlet kararından önce alacağın dava veya icra safhasına intikal etmemiş olması nedeniyle karşılık ayrılmayan alacaklar için, geçici mühlet kararının ilanı ile birlikte karşılık ayrılmış olması durumunda, konkordato sürecinin sonlanması ve borçlu aleyhine takip yapılmasının artık mümkün olması nedeniyle konkordato talebinin reddine ilişkin kararın ilan edildiği hesap dönemi itibarıyla daha önce ayrılan karşılıkların iptal edilmesi ve gelir hesaplarına alınması gerekmektedir. Bu alacakların daha sonradan dava veya icra aşamasına intikal etmesi durumunda genel hükümler çerçevesinde şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkündür.

Örnek Muhasebe Kaydı: X A.Ş.'nin vadesi geçmiş 500.000 TL alacağı bulunmaktadır. Borçlu, borçlarını vadesinde ödeyemediği için konkordato talebinde bulunmuş ve 18.11.2024 tarihinde geçici mühlet kararı ilan edilmiştir. X A.Ş. daha söz konusu alacak için geçici mühlet kararının ilanından alacağı için dava veya icra yoluna başvurmamıştır. Geçici mühlet kararının ilanı ile birlikte X A.Ş. alacağı için şüpheli alacak karşılığı ayırmıştır. Mahkeme tarafından geçici mühlet 05.01.2025 tarihinde kaldırılarak konkordato talebinin reddine kara verilmiş ve karar aynı gün ilan edilmiştir.

Borçlunun konkordato talebinin geçici mühlet aşamasında reddedilmesi durumunda, geçici mühlet ilanından sonra ayrılan şüpheli alacak karşılıklarının, kararın ilan edildiği hesap dönemi itibarıyla iptal edilmesi ve gelir hesaplarına alınması gerekmektedir.

Daha önce ayrılan karşılıkların iptal edilmesine ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir.

129- Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı	644- Konusu Kalmayan Karşılıklar	500.000	500.000	
644- Konusu Kalmayan Karşılıklar	690- Dönem Kar veya Zararı	500.000	500.000	

2- Kesin Mühlet Kararının Verilmesi

Konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması hâlinde borçluya bir yıllık kesin mühlet verilir.

Kesin mühlet hakkında bir karar verilebilmesi için, mahkeme borçluyu ve varsa konkordato talep eden alacaklıyı duruşmaya davet eder. Geçici komiser, duruşmadan önce yazılı raporunu sunar ve mahkemece gerekli görülürse, beyanı alınmak üzere duruşmada hazır bulunur. Mahkeme yapacağı değerlendirmede, itiraz eden alacaklıların dilekçelerinde ileri sürdükleri itiraz sebeplerini de dikkate alır.

Mahkeme, kesin mühlet hakkındaki kararını geçici mühlet içinde verir.

Borçluya kesin mühlet verilmesi durumunda, bu süreçte alacaklılar tarafından dava veya icra süreçleri yürütülemeyeceğinden daha önce ayrılmış olan karşılıklar ile ilgili düzeltme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Geçici mühlet kararının ilan edildiği hesap dönemi itibarıyla şüpheli alacak karşılığı ayrılmamışsa, sonraki hesap döneminde kesin mühlet kararının ilan edilmesi durumunda şüpheli alacak karşılığı ayrılamaz. Ancak geçici ve kesin mühlet kararlarının aynı hesap dönemi içinde ilan edilmesi durumunda, geçici mühlet ilan ile ayrılmayan karşılık kesin mühlet kararının ilanından sonra da ayrılabilir.

Örnek: Konkordato başvurusu bulunan borçlu hakkında mahkeme karar ile verilen geçici ve kesin mühlet ilan tarihleri aşağıdaki gibi olup, alacaklı geçici mühlet kararından önce veya sonra şüpheli alacak karşılığı ayırmamıştır. (Hesap dönemi takvim yılıdır)

Örnek: Konkordato başvurusu bulunan borçlu hakkında mahkeme karar ile verilen geçici ve kesin mühlet ilan tarihleri aşağıdaki gibi olup, alacaklı geçici mühlet kararından önce veya sonra şüpheli alacak karşılığı ayırmamıştır. (Hesap dönemi takvim yılıdır)

Geçici Mühlet İlan Tarihi	Kesin Mühlet İlan Tarihi	Karşılık Ayrılma Durumu
25.04.2025	25.07.2025	Karşılık ayrılabilir
18.11.2024	18.02.2025	Karşılık ayrılamaz

Şüpheli hale gelen alacak için, alacağın şüpheli hale geldiği hesap döneminde karşılık ayrılması gerekmekte olup, alacağın şüpheli hale geldiği hesap dönemini izleyen hesap dönemlerinde karşılık ayrılması mümkün değildir.

Konkordato talebi ile amaçlanan iyileşmenin, kesin mühletin sona ermesinden önce gerçekleştiğinin komiserin yazılı raporuyla mahkemeye bildirilmesi üzerine mahkemece resen, kesin mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine karar verilir. Mahkeme, bu madde kapsamında kesin mühletin kaldırılmasına karar vermeden önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulunu duruşmaya davet eder; diğer alacaklıları ise gerekli görürse davet eder.

Kesin mühlet içinde, konkordato talebi ile amaçlanan iyileşmenin gerçekleşmesi nedeniyle konkordato talebinin reddine karar verilmesi durumunda geçici mühlet kararının ilanından önce dava veya icra safhasına intikal etmiş olması nedeniyle karşılık ayrılan alacaklar için herhangi bir düzeltme işlemi yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Ancak geçici mühlet kararının ilanından sonra ayrılan karşılıkların, konkordato uygulamasının ortadan kalkması nedeniyle önceki şartlara dönüldüğünden ve artık alacak için dava ve icra yoluna gidilebileceğinden, iptal edilmesi ve gelir yazılması gerekmektedir. Söz konusu alacakların dava veya icra safhasına intikal etmesi durumunda yeniden karşılık ayrılması mümkündür.

Kesin mühletin verilmesinden sonra mahkeme tarafından kesin mühletin kaldırılarak borçlunun iflasına re'sen karar verilmesi durumunda iflas masasına kaydedilen alacaklar açısından şüphelilik hali devam edeceğinden daha önce ayrılan karşılıklar ile ilgili herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

3- Konkordato Projesinin Tasdik Edilmesi

Kesin mühlet süresi 1 yıldır. Mahkeme gerekli gördüğü durumlarda 6 aya kadar ek süre verebilmektedir. Kesin mühlet sürecinde konkordato komiseri ve alacaklılar kurulu işbirliği ile konkordato projesi hazırlanır ve mahkemeye sunulur.

Konkordato projesinin tasdiki kararında alacaklıların hangi ölçüde alacaklarından vazgeçtiği ve borçlunun borçlarını hangi takvim çerçevesinde ödeneceği belirtilmektedir.

Bu kapsamda borçların kısmi ödenmesi ve/veya borçların vadesinin yeniden yapılandırılması durumuna göre şüpheli alacak uygulaması farklılık gösterecektir.

Alacakların borçlu lehine vazgeçilen kısmı, alacaklı açısından değersiz alacak mahiyeti kazanacak ve değersiz alacak ile bu alacağa isabet eden karşılık, konkordatonun tasdiki kararının ilan edildiği hesap dönemi itibarıyla 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 322'nci maddesi hükmüne uygun olarak yok edilecektir.

213 sayılı Kanunun 322'nci maddesine göre; kazai bir hükme veya kanaat getirici bir vesikaya göre tahsiline imkan kalmayan alacaklar, değersiz alacaktır. Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerini kaybederler ve mukayyet değerleriyle zarara geçirilecek yok edilirler.

Tasdik edilen konkordato projesi uyarınca alacaklıların tahsil edemeyeceği alacakları "kazai bir hükme" göre tahsiline imkan kalmadığından artık değersiz alacak mahiyetinde olacaktır. Bu nedenle söz konusu alacağın değersiz kalan kısmı için daha önceden ayrılan karşılık konkordato tasdik kararının ilan edildiği hesap döneminde önce iptal edilecek daha sonra değersiz alacak olarak zarar hesabına intikal ettirilecektir.

Konkordato projesinin tasdik edilmesiyle beraber alacağın vazgeçilmeyen kısmının vadesi proje çerçevesinde uzatılmış olacaktır.

Mahkemece tasdik edilen konkordato projesiyle alacaklı ile borçlu arasında yeni bir borç ilişkisi kurularak eski borç vade/miktar itibarıyla yenilendiğinden bu alacaklar şüpheli olma vasfını kaybedecektir. Söz konusu alacaklar için daha önce ayrılmış olan karşılıklar, konkordato projesinin tasdik kararının ilan edildiği hesap dönemi itibarıyla düzeltilecektir.

4- Konkordato Projesinin Reddedilmesi

Kesin mühlet içinde hazırlanan konkordato projesinin yetkili asliye ticaret mahkemesi tarafından tasdik edilmemesi durumunda, mahkeme konkordato talebinin reddine karar verecektir. Konkordatonun reddine karar verilmesi durumunda borçlunun iflasa tabi şahıslardan olması veya doğrudan doğruya iflas sebeplerinin mevcut olması halinde borçlunun re'sen iflasına karar verilecektir.

Kesin mühletin verilmesinden sonra mahkeme tarafından kesin mühletin kaldırılarak borçlunun iflasına re'sen karar verilmesi durumunda iflas masasına kaydedilen alacaklar açısından şüphelilik hali devam edeceğinden daha önce ayrılan karşılıklar ile ilgili herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Ceyhun DENİZ

YEREL VE KÜRESEL ASGARI TAMAMLAYICI KURUMLAR VERGİSİNE ESAS FİNANSAL TABLOLAR

Vergi dünyasında alışık olmadığımız bir dönem başlıyor. Kapsama giren çok uluslu şirketlerin ödeyeceği yerel ve küresel asgari kurumlar vergisi Vergi Usul Kanunu'na göre değil, uluslararası kabul görmüş muhasebe standartlarına göre belirlenecek!

Vergi hesabına esas finansal raporlama çerçevesi doğru belirlenmediği takdirde, büyük vergi cezaları ile karşı karşıya kalınabilir!

7524 sayılı Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanunu'na eklenen ve 2024 yılı ve izleyen vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlara uygulanmak üzere 02.08.2024 tarihinde yürürlüğe giren maddeler ile mevzuatımıza yeni bir vergi rejimi girmiştir. Bu yeni vergi rejimi, OECD tarafından yayımlanan Sütun 2'nin öngördüğü vergileme rejiminin yerel mevzuatımıza birebir geçirildiği hükümleri içermektedir.

Bu yeni vergi rejimi alışlagelmiş uygulamalarımızdan oldukça farklıdır. Bu farklılık, verginin konusu, mükellefi, matrahı, indirim ve istisnaları gibi müesseselerinin yanında vergi hesabına esas teşkil eden finansal tablolarda da kendini göstermektedir.

Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi, TEMAS dergimizin Eylül sayısının kapak konusu olarak işlenmiştir. Daha detaylı bilgi için ilgilenenlerin Eylül sayımızı okumasını tavsiye ederim. Bu yeni vergi rejimi konusunda ikincil mevzuatın henüz yayınlanmaması ve bu yıl Aralık ayında yerel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi için ilk beyannamelerin verilecek olması nedeniyle, kapsam dahilindeki birçok mükellef ve uygulayıcı nezdinde büyük endişe ve kafa karışıklığı bulunuyor. Bu karışıklığın en büyük nedeni olarak, uygulayıcıların uluslararası finansal raporlama standartlarına yabancı olmasını ve bu terminolojiden biraz uzak olmasını görüyorum.

Bilindiği üzere, ülkemizde TMS ve TFRS uyarınca finansal tablolar hazırlansa da meslek mensuplarının önemli bir kısmı muhasebe uygulamalarını Vergi Usul Kanunu ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan Tek Düzen Hesap Planına göre ifa etmektedir. Bunun sonucu olarak, ülkemizde muhasebe, ihtiyaca uygun finansal bilgi üretmekten ziyade vergisel amaçlar doğrultusunda uygulanmaktadır. Hal böyle olunca, uluslararası genel kabul görmüş finansal tablolar esas alınarak hesaplanan bir vergi rejiminin anlaşılması da oldukça zorlaşmaktadır.

Bu konuda kişisel tavsiyem, ülkemizde vergiyle hemhal olan bütün tarafların en azından temel düzeyde uluslararası finansal raporlama diline ve mantığına hakim olmalarıdır.

Konumuza dönersek, esas sorumuzu soralım, yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisinde hangi finansal tablolar esas alınacak?

Bu konuda piyasada oldukça yanlış anlaşılma var diye düşünüyorum. Gözlemlediğim kadarıyla, birçok kişi esas alınacak finansal tabloların IFRS tabloları (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) olduğunu düşünüyor! Ancak, bu doğru değil.

Gerek OECD metinlerinde ve gerek yerel mevzuatımızda kullanılan ifade **“Uluslararası Kabul Görmüş Finansal Muhasebe Standartları”** ifadesidir. Terminolojiye uzak olan kişiler, burada kastedilenin IFRS olduğunu düşünüyor. Burada kastedilenin neden IFRS olmadığını müsaadenizle açıklayayım.

IFRS, IASB – International Accounting Standards Board (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) tarafından yayınlanmış olan muhasebe standartlarını ifade etmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri ve birçok gelişmiş ülke finansal tablolarını IFRS’e göre düzenlemektedir. Bununla birlikte ABD, Japonya ve Çin gibi birçok büyük ülke ise kendi finansal raporlama standartlarını kullanmaktadır. Ülkemizde ise IFRS’in neredeyse birebir çevirisi olan TFRS (Türkiye Finansal Raporlama Standartları) kullanılmaktadır.

Görüldüğü üzere, ülkeler arasında kullanılan finansal raporlama standartları açısından ciddi farklılıklar vardır. Dolayısıyla, birden çok ülkede faaliyet gösteren çok uluslu şirketlerin bütün ülkeler tarafından aynı vergi rejimine tabi tutulabilmesi açısından ortak bir muhasebe dili gereklidir. Bütün ülkeleri ortak bir finansal raporlama çerçevesinde buluşturmak mümkün olmayacağı için OECD bu konuda çok isabetli bir çözüm üretmiş ve nihai ana işletmenin bulunduğu ülkenin kullandığı ve gruba ilişkin konsolide raporun hazırlandığı finansal raporlama çerçevesinin esas alınması gerektiğine karar verilmiştir.

OECD bunu **“Acceptable Financial Accounting Standard”** olarak tanımlamıştır. Bu ifadenin tanımı ise aşağıdaki gibi yapılmıştır;

“Kabul Edilebilir Finansal Raporlama Standardı” ifadesi; Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nı (IFRS) ve ayrıca Avustralya, Brezilya, Kanada, Avrupa Birliği Üye Devletleri, Avrupa Ekonomik Alanı Üye Devletleri, Hong Kong (Çin), Japonya, Meksika, Yeni Zelanda, Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan Cumhuriyeti, Kore Cumhuriyeti, Rusya, Singapur, İsviçre, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri’nin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini (GAAP) ifade eder.”

Ali Galip YÜKSELTMEK

NASIL BİR MASAK ?

Bilindiği üzere ülkemizde Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK), 4208 sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun, 19 Kasım 1996 tarihinde yürürlüğe girmesiyle kurulmuş ve 17 Şubat 1997’de de faaliyetlerine başlamıştır. 18 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Kanun ile birlikte de MASAK’ın görevleri arasına terörizmin finansmanı ile mücadele de eklenmiştir. Bu noktada suç neticesinde elde edilen gelirlerin aklanması ve terörü de finanse etmesi durumunu engelleyebilmek adına şüpheli olduğu değerlendirilebilecek işlemlerin bildirimlerini almak, gerekli verileri toplamak ve analiz yaparak değerlendirmek de MASAK’ın görevleri arasına eklenmiştir. Türkiye’nin mali istihbarat birimi olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyetlerine devam eden MASAK’ın Cumhurbaşkanlığı’nın 1 sayılı Kararnamesini 231. maddesinde MASAK’ın ana görevleri arasında analiz ve değerlendirme, yükümlülük denetimi, inceleme, veri toplama, dış ilişkiler, idari yaptırımlar düzenlenmiştir. 2023 yılında ise Hazine ve Maliye Bakanlığı 2024-2028 yılları arasında kapsayan Stratejik Planda “Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Etmek ve Mali Suçları Azaltmak” stratejik amacı kapsamında MASAK tarafından “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Ekonomik Güvenliği Esas alan Etkin Bir Mücadele Yürütmek” alt hedefi belirlenmiştir. Bu manada MASAK’a 5 yıllık plan döneminde denetlenen incelenen yükümlü sayısını artırma, şüpheli işlem bildirimi yapan yükümlü sayısını da 340’tan 390’a çıkarma hedefi verilmiştir.

Dünya’da mali istihbarat birimleri (Financial Intelligence Unit-FIU) esas itibarıyla idari, polis tipi, adli veya savcılık tipi ile karma yapıda FIU olarak dört tip altında toplanabilir. Ülkemiz uygulamasında MASAK “İdari FIU” olarak yargı ve polis yönetimleri dışında bir yapı olan Hazine ve Maliye Bakanlığı altında örgütlenmiş olup, Merkez Bankası veya bağımsız düzenleyici bir otorite altında örgütlenen idari FIU’lara ilişkin dünya örnekleri de bulunmaktadır. ABD, Andorra, Avustralya, Belçika, Bolivya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Hırvatistan, Fransa, Ukrayna, Venezuela gibi ülkeler ile birlikte Türkiye İdari FIU modelini benimsemiştir.

Polis tipi FIU’lar ise polis teşkilatı altında örgütlenen ve kolluk yetkilerine sahip FIU modelleri olarak özetlenebilecek olup, Avusturya, Almanya, Estonya, İzlanda, İrlanda, İsveç, Macaristan, Slovakya gibi ülkeler örnek olarak verilebilir. Adli veya Savcılık tipi FIU’lar ise Başsavcılığa bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Uygulaması yaygın olmamakla birlikte, Güney Kıbrıs ve Lüksemburg gibi görece küçük ülkelere uygulanmaktadır. Karma yapıdaki FIU’lar genellikle idari ve polis tipi FIU’ların değişik özelliklerini bir araya getirmektedir. Bu modelde FIU bünyesinde görevli polis, polis olması nedeniyle ulaşması mümkün verilere kolaylıkla ulaşabilirken, vergi inceleme elemanı yine kendi görev alanı ile ilgili her türlü vergi kaydına ulaşarak sürdürülen inceleme ve araştırmalarda tecrübelerini kullanabilmektedir.

İdari FIU uygulayan Türkiye gibi ülkelerde FIU şüpheli işlem ve diğer finansal raporlama yükümlülüğü bulunan finansal sektör ile kolluk ve adli makamlar arasında tampon görevi görürken polis tipi ile adli veya savcılık tipi FIU’lar ise kanıt toplamaya dair el koyma gibi yetkileri kullanmak için aracıya ihtiyaç duymamaktadırlar. İdari FIU’lar genellikle aldıkları şüpheli işlem bildirimlerini ön eleme, değerlendirme ve ciddi olanları delillendirme işlemine tabi tutarlar.

Ciddi bulunan ve somut verilerle desteklenen durumlar mali istihbarat birimince yapılan istihbari analiz sonuçları ile birlikte kolluk veya savcılığa iletilir.

İdari tip FIU'ların finansal kuruluşlarla soruşturmacı kuruluşlar arasında bir tampon görevi görmesi, aldıkları bildirimleri analiz ve eleme işlemine tutması, finansal kuruluşların bu tip FIU'ya şüpheli işlem bildiriminde bulunmada zorlanmamaları gibi avantajlı yanları bulunmaktadır. Buna karşılık, bu FIU'ların kolluk birimlerinin bir parçası olmamaları nedeniyle şüpheli fonlara el konulması, şüphelinin tutuklanması gibi konularda gecikmelere neden olması mümkündür. Ayrıca bu birimler, kolluğun ve savcılığın sahip olduğu kanıt toplamaya ilişkin bir takım yetkilere de sahip değildir.

Yapıları itibarıyla bu tip FIU'ların politik otoritelerin doğrudan gözetim ve denetimine açık bulunmaları da ayrı bir dezavantajdır. Polis tipi ile kolluk birimi ile organize çalışılan adli veya savcılık tipi FIU'ların en büyük dezavantajı ise, aklama ile mücadelenin en önemli unsuru olan şüpheli işlem bildirimlerinin gönderilmesi konusunda finansal kuruluşlar başta olmak üzere bildirim yükümlülüğü bulunanların çekingen davranışlarıdır. Bu konuda karşılıklı güvenin oluşturulması için zamana ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer bir dezavantaj ise, kolluğun finansal soruşturma, finansal analiz ve değerlendirme alanında uzmanlığının nispeten daha az olması mali istihbarat oluşturma aşamasında önemli bir sorundur.

Ülkemizde MASAK örgütlenmesi idari hiyerarşi olarak polis ile adli veya savcılık birimlerinden ayrı olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı çatısı altında kuruluyken, uygulamada savcılık veya mahkeme görevlendirmeleri sebebiyle karma yapıya doğru evrilen bir yapıya da yaklaşmaktadır. 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 231. Maddesine göre "Aklama veya terörizmin finansmanı suçlarına ilişkin olarak "Cumhuriyet savcısı, hakim veya mahkeme tarafından intikal ettirilen konuları analiz etmek ve incelemek" hükmü getirilerek, savcılık, hakim veya mahkemelerin de MASAK'ı aklama veya terörizmin finansmanı kapsamında görevlendirebileceği ifade edilmiştir.

TCK 282. madde uyarınca suçtan kaynaklı malvarlığı değerlerinin aklanması, yani kara paranın aklama suçunun araştırılması ve mali yönünün ortaya çıkarılmasından evvel, bu suçun dayanağı olan öncül suçla ilgili de MASAK'ın mali inceleme yapabilmesi ve bir mali analiz raporu hazırlaması gerekli olmaktadır.

Ancak pratikte MASAK'ın görev ve yetkisi kara para aklama ve terörizmin finansmanı suçlarıyla sınırlandırılırken, savcılık, hakim veya mahkemeler tarafından gelen taleplerde konunun öncül suç boyutunun da tespit edilmesi gerektiğinden konuyu MASAK nezdinde inceleyen denetim elemanının yasal gelir ile yasa dışı olanı ayırt ederek bunu da öncül suça bağlayacak şekilde kuvvetli suç şüphesi oluşturmaya beklentisi, MASAK'ın görev alanı ile savcılıkların arasında bir yetki ve görev tartışmasına sebebiyet vermekte ve MASAK raporlarına dayalı olarak savcılık veya mahkemelerce verilen mahkumiyet hükümleri dahil iş ve işlemlerin ilerleyen safhalarda Yargıtay tarafından bozulmasına sebebiyet verebilmektedir. Zira savcılık veya kovuşturma sürecinde mahkemelerce öncül suç ile yasal olmayan gelir artışı arasında somut bir illiyet bağı oluşturulması beklenmekte, sadece banka transferleri ve bankacılık faaliyetlerini gösteren, fakat bu konuda somut değerlendirme yapmaksızın sonucunu savcılık veya mahkemelerin takdirine bırakan MASAK raporları yargı makamlarından dönebilmektedir. Bu anlamda MASAK'tan beklenen; suçlarda kullanılan kripto paralar da dahil, yalnızca banka üzerinden inceleme değil, TCK 282. maddesi kapsamında alt sınırı 6 ay veya üzerinde ceza gerektiren suç veya suçlarda kullanılan, suça katılan veya suçtan elde edilen para veya maddi kaynakları ortaya çıkaran değerlendirmeye dayalı çalışma yapmasıdır.

Ancak doğrudan MASAK'ın idari hiyerarşi içerisindeki görev tanımı ile birlikte Savcılıklarca gönderilen dosyalarda iddianame gönderimi yapılmaması veya denetim elemanlarının kolluk yetkisi dahil kısıtlı araştırma yetkisi ve süresi olması (5549 Sayılı Kanun 17/2'de istisnası olmakla birlikte, CMK 128. maddesi gereğince taşınmaz, hak ve alacaklara el koyma için MASAK'tan 3 ay içinde rapor alınması gerekmektedir.), uzmanlık sorunsalı, başka bazı kurumlardan (Vergi Müfettişleri, Gümrük ve Ticaret Müfettişleri, Bankalar Yeminli Muaracıları, Hazine Kontrolörleri, Sigorta Denetleme Uzman ve Aktüerleri, BDDK Uzmanları, SPK Uzmanları, TCMB Denetçi ve Uzmanları), denetim elemanı görevlendirmesinde yaşanabilecek gecikmeler gibi sebeplerle inceleme süreci uzamakta ve aklanacak değerin miktarı, suça karışan kişi sayısı ve boyutu daha da büyüebilmektedir.

Bu anlamda MASAK suç gelirlerinin tespiti açısından önemli bir adım atarak yükümlüler nezdinde çalışan Uyum Görevlileri için Yeni bir dönem başlattı. 09 Eylül 2025 tarihli ve 33012 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan MASAK Genel Tebliği (Sıra No:30) ("Tebliğ") ile uyum görevlisi ve uyum görevlisi yardımcısı lisanslama süreçlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmesi ile gözler yine MASAK'a çevrildi.

Daha önce 25 Aralık 2024 tarih ve 32763 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklik yönetmeliği ile Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerle Uyum Programı Hakkında Yönetmelik’e (“Uyum Programı Yönetmeliği”) 32/B maddesi eklenmiş ve uyum görevlisi olarak yetkilendirileceklerle ilişkin yetkilendirme sınavı, uyum görevlisi sicili ve yetkilendirmeye ilişkin diğer hususların Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirleneceği düzenlenmişti.

Bu doğrultuda hazırlanan Tebliğ ile birlikte, uyum görevlilerinin mesleki yeterliliğinin ölçülmesine yönelik yetkilendirme sınavı, mesleki eğitim ve lisanslama süreçleri ile bu süreçlere dair kayıtların tutulacağı uyum görevlisi siciline (“Uyum Görevlisi Sicili” veya “Sicil”) ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

Düzenlemeden önce uyum görevlisi ve yardımcılığı için T.C. vatandaşı olmak, kamu haklarından mahrum olmamak, ceza, bankacılık, sermaye piyasası kanunlarına göre bir takım cezalardan hüküm giymemek, 4 yıllık üniversiteden mezun olmak, Uyum Programı Yönetmeliği’nin 4’üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan finansal kuruluşlardan (TCMB ve kalkınma ve yatırım bankaları dahil) herhangi birisi nezdinde en az 5 yıl idareci, uzman veya denetim görevlisi olarak çalışmak, Kanun’un 2’inci maddesindeki denetim görevlerinde ya da Başkanlık nezdinde idareci olarak en az 5 yıl çalışmak kafiye, düzenleme ile birlikte uyum görevlisi ve uyum görevli yardımcısı atama zorunluluğu bulunan kuruluşlara atanacak uyum görevli ve yardımcıları için yetkilendirme sınavı ve sicile kayıt zorunluluğu, 3 yılda bir de lisans ve yenileme eğitimi zorunluluğu getirildi.

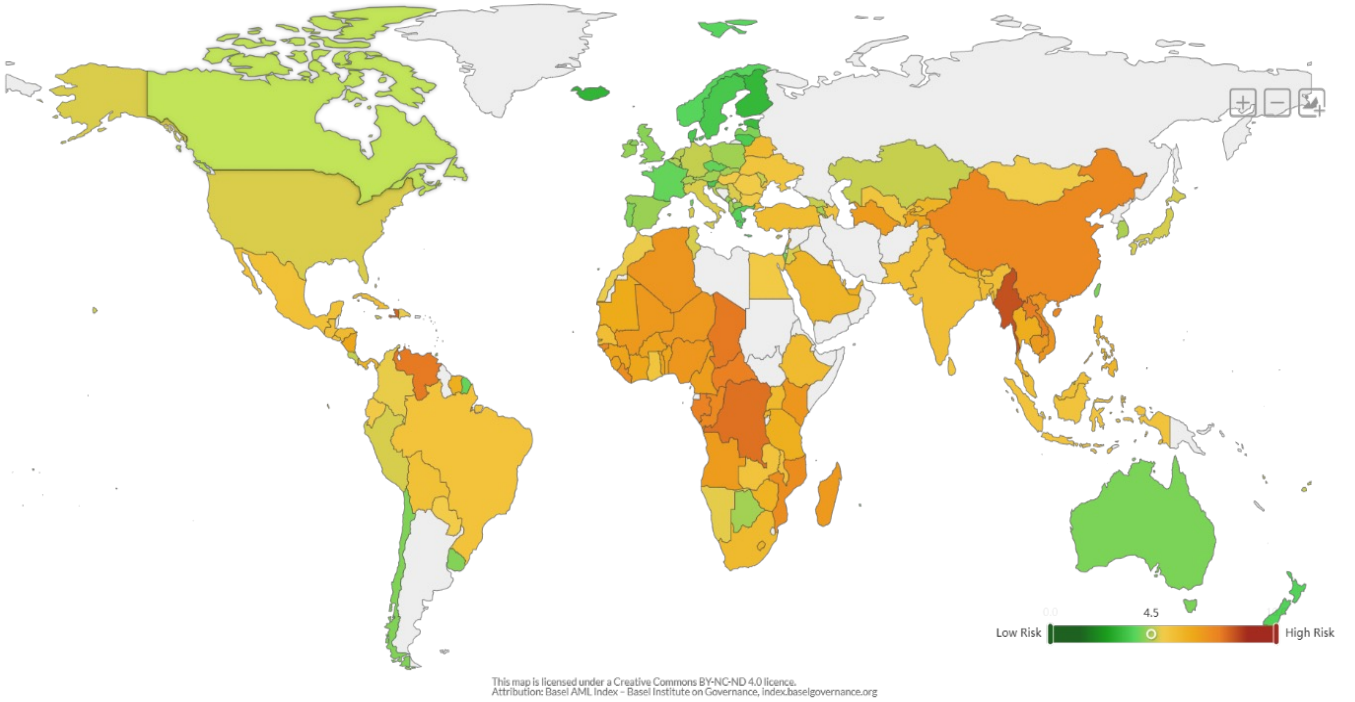
Bunun yanında, Başkanlık’ta fiilen dört yıl görev yapan idareciler, yardımcılık dönemleri dahil fiilen on iki yıl görev yapan Hazine ve Maliye Uzmanları ile on iki yıl süreyle denetim elemanı olarak çalışanların sınavdan muaf olduğu da düzenlemeye eklenmiştir.

Bu Tebliğ ile birlikte, uyum görevlilerinin mesleki yeterliliklerinin artırılması, lisanslama ve sicil sistemine tabi tutulmaları sağlanarak, finansal kuruluşlardaki uyum süreçlerinin daha nitelikli, şeffaf, profesyonel ve denetlenebilir hale getirilmesi ve meslek formasyonu kazanması amaçlanmaktadır. Böylece, uyum görevlisi ve yardımcılığı pozisyonunu bağımsız denetçiliğe benzer şekilde bir statüye kavuşturmaya yönelik önemli bir adım atılmış oldu.

Zira özellikle kamuoyuna yansıyan son dönemdeki haberlerden de görüleceği üzere kara para ve terörizmin finansmanı konusunda Savcılık, MASAK ve Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Başkanlığı (KOM) tarafından gerçekleştirilen operasyonlar hız kazandı.

Bu gelişmeler paralelinde MASAK’ın yaptığı bu düzenleme ile hem MASAK uzmanlarının motivasyonunu artırma, hem suçtan kaynaklı mal varlığı değerleriyle etkin mücadele edilebilmesi noktasında ulusal mevzuat ve insan kaynağı potansiyeli desteklenmiş olacak. Aynı zamanda da uyum görevliliği ve yardımcılığı için mesleki bir formasyon kazandırıldı. Darısı iç sistemler kapsamında finansal kuruluşlarda görev yapan iç denetim, iç kontrol ve risk yönetimi personellerinin başına, bu konuda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun değerlendirmesi önem kazanacaktır.

Bu anlamda ülkemizin son yıllarda attığı adımlar sonucunda Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Yönelik Mali Eylem Görev Gücü (FATF)’nün 21 Ekim 2021’de girdiği gri listesinden yaklaşık 3 yıl sonra çıkması önemli bir gelişmedir. Gri Listede kalan bazı ülkeler ise Bulgaristan, Burkino Faso, Kamerun, Hrvatistan, Kongo Dem. Cumhuriyeti, Haiti, Kenya, Mali, Mozambik, Nijerya, Namibya, Suriye, Tanzanya, Vietnam gibi ülkelerdir. Uluslararası anlamda ülkelerin AML risk düzeyinin ölçümünde takip edilen ve aşağıdaki haritada verilen “2024 yılı Basel AML Endeks”ine göre Türkiye 2024 yılında 164 ülke arasında en yüksek risk puanı 10 olmak üzere, 5.63 risk notu ile 58. sırada yer almıştır. Rapora göre en riskli ülke Myanmar (8.17 puan) olurken, en risksiz ülke ise San Marino (2.96) olmuştur. Çalışmaya göre en riskli 5 ülke Myanmar, Haiti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Chad, Venezuela olurken; en risksiz 5 ülke ise San Marino, İzlanda, Finlandiya, Estonya, Andorra şeklinde sıralanmıştır. Yunanistan da listede 3.66 puanı ile 155. sırada yer almıştır.

Sonuç olarak, ülkemizin suç gelirleriyle mücadelede attığı adımlara paralel olarak Mali Suçlarla daha etkin mücadele için, MASAK'ın idari hiyerarşideki yerinin mevcut uygulamaların etkinliği de ölçümlenerek akademik çalışmalara konu edilerek gözden geçirilmesi, bu manada bağımsız bir komisyon oluşturularak MASAK'ın daha özerk bir yapıya kavuşturulması, MASAK ile Savcılık ve Kolluk Birimleri arasındaki koordinasyon ve birlikte çalışma kültürünün geliştirilmesine ve rapor yazım sürelerinin MASAK stratejik plan hedefleri arasına alınarak, kısaltılmasına ihtiyaç olduğu mütalaa edilmektedir. Bununla birlikte Savcılık Makamlarında öncül suç tespitinin hiçbir şüpheye mahal vermeden somut olarak yapılarak, iddianame düzenlendikten sonra MASAK'tan denetim elemanı görevlendirmesinin yapılabilmesine dair yasal bir düzenleme yapılmasının da bu süreci daha da etkin hale getireceği değerlendirilmektedir. Bu anlamda yükümlü kuruluşlardaki uyum görevli ve yardımcılarına yönelik mesleki sertifika sınavı, sicili ve eğitimine dair yeni getirilen düzenlemenin de bütüncül olarak uyum fonksiyonunun güçlendirilmesi, disipline edilmesi ve profesyonelleşmesi adına önemli bir gelişme olduğu değerlendirilmektedir. Ancak, uyum fonksiyonuna yardımcı ve tamamlayıcı fonksiyonlar icra eden iç denetim, iç kontrol ve risk yönetimi faaliyetiyle uğraşan Banka, finansal kuruluş, ödeme ve elektronik para kuruluş çalışanları için de benzer sertifikasyon programlarının Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) gibi kuruluşlar eliyle düzenlenmesinin sektörde iç sistem fonksiyonlarının güçlendirilmesi, disipline edilmesi ve etkinliğinin artırılması adına tartışılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Uğur OÇAR

İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri Uygulamaları Kapsamında Hesaplanan Katma Değer Vergisinin İndirim Hakkı

Bir malın benzer veya rakip mallar üreten yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar ve ciddi zarar tehdidi oluşacak şekilde artan miktar ve şartlarda ithal edildiği hallerde ülke yararı göz önüne alınarak gözetim veya korunma önlemi alınabilir. Önlem alınmasını gerektiren haller, dampinge veya sübvansiyona konu olan ithalatın Türkiye’de bir üretim dalında maddi zarara yol açması veya maddi zarar tehdidi oluşturması gibi nedenlerdir.

23/11/2023 Tarihli ve 7846 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla ithalatta gözetim ve korunma önlemi uygulamaları kapsamında hesaplanan katma değer vergisinin indirim hakkı kaldırılmış ve yurtiçinde haksız rekabet doğuracak, yerli tüketiciye zarar verebilecek her türlü işlemin önüne geçilmek istenmiştir.

Gözetim Uygulaması Kapsamında İndirilemeyecek KDV:

İthalatta Matrah ve Unsurları KDV Kanunu’nun 21.maddesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

“İthalatta verginin matrahı aşağıda gösterilen unsurların toplamıdır:

a) İthal edilen malın gümrük vergisi tarhına esas olan kıymeti, gümrük vergisinin kıymet esasına göre alınmaması veya malın gümrük vergisinden muaf olması halinde sigorta ve navlun bedelleri dahil (CIF) değeri, bunun belli olmadığı hallerde malın gümrükçe tespit edilecek değeri,

b) İthalat sırasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve paylar,

c) Gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan diğer giderler ve ödemelerden vergilendirilmeyenler ile mal bedeli üzerinden hesaplanan fiyat farkı, kur farkı gibi ödemeler.”

Yukarıda Açıklanan Bilgiler Doğrultusunda Gözetim Uygulaması Kapsamında İndirilemeyecek KDV’nin hesaplanmasına ilişkin ithalat sürecine ait örneğe aşağıda yer verilmiştir.

ÖRNEK:

ABC firmasının ithal ettiği G.T.İ.P numaralı mamulün ithalatına ilişkin bilgiler aşağıdaki gösterilmiş ve bu ürüne ait Gözetim Farkının 500.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir. Ürünün ithalatı süresince aracı gümrük firmasına ödeme yapılmış, ürüne ait her türlü maliyet unsuru aşağıda gösterilmiştir.

A	CIF Bedeli:	2.000.000,00
B	Gözetim Farkı:	500.000,00
C	Gümrük Vergisi Matrahı : (A+B)	2.500.000,00
D	Gümrük Vergisi (%5):	125.000,00
E	İlave Gümrük Vergisi Matrahı: (A + B)	2.500.000,00
F	İlave Gümrük Vergisi (%10):	250.000,00
G	KDV Matrahı: (A + B + D + F)	2.875.000,00
H	Hesaplanan KDV (%20): (G x %20)	575.000,00
I	İndirime Konu Edilebilecek KDV Matrahı: [(A+(A x %5)+(A x %10)]	2.300.000,00
J	İndirime Konu Edilemeyecek KDV Matrahı [([B + (B x %5) + (B x %10)]	575.000,00
K	İndirime Konu Edilecek KDV (I x %20)	460.000,00
L	İndirime Konu Edilemeyecek KDV (J x %20)	115.000,00

Yukarıdaki tabloda gözetim farkına ait gümrük vergilenin eklenmesiyle KDV matrahı 575.000,00 TL olmuştur. Dolayısıyla Gözetim uygulamasına tabi ürüne ait indirilemeyecek KDV (575.000,00 * 0,20) 115.000,00 TL'dir.

İthalat sürecine ait muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olmalıdır.

İthalatçı ABC Firmasının ihracatçı firmadan mal alış ve ödemesine ait kaydı

Hesap Kodu	Borç	Alacak
159 -Malın CIF Değeri	2.000.000,00	
320 İhracatçı Firma		2.000.000,00
320 İhracatçı Firma	2.000.000,00	
102 Banka		2.000.000,00

İthalatçı firmanın aracı gümrük işlemlerine ait yaptığı ödemelerin muhasebe kaydı

Hesap Kodu	Borç	Alacak
159 -Malın Gümrük Vergisi	125.000,00	
159- İlave Gümrük Vergisi	250.000,00	
159 Maliyete gidecek KDV	115.000,00	
191 İndirilecek KDV	460.000,00	
320 Gümrük Müşavirliği		950.000,0

Ödemenin banka aracılığıyla yapılması sırasında yapılacak muhasebe kaydı

Hesap Kodu	Borç	Alacak
320 Gümrük Müşavirliği	2.490.000,00	
102 Banka		2.490.000,00

İthal malın stoklara girmesi sırasında yapılacak muhasebe kaydı

Hesap Kodu	Borç	Alacak
153 Ticari Mallar	950.000,00	
159-İthal Malın Stok Olması		950.000,00

İthalatın kapanmasıyla birlikte stoklarda 2.490.000,00 TL değerinde mal hesaba alınmıştır. Eğer ki ithal edilen mal gözetim uygulamasına tabi olmasaydı ithalat sonunda kayıtlara alınacak ticari mal tutarı gözetim farkına ait indirilemeyen KDV'nin maliyetten çıkarılmasıyla (2.490.000,00 – 115.000,00) 2.375.000 TL olacaktı.

Bu uygulamanın iç piyasada nasıl bir etki yarattığını açıklayacak olursak;

İthale konu mala eşdeğer iç piyasadaki ürünün değeri 2.490.000,00 TL olmuş olsaydı ve Gözetim Farkına ait KDV indirimine konu edilseydi ABC firması piyasadaki rakiplerine oranla 0,046 oranında daha ucuza mal temin etmiş olacak ve piyasadaki rakiplerine karşı rekabet gücünü arttıracaktı.

TEMAS

MONTHLY

DO YOUR BEST